

Afstudeerproject

De implementatie van de dagbestedingscoach binnen beschermd groepswoon van Carint

Studenten:	Maartje Roeleveld S275222 Michelle Bosman S284685
Opleiding:	Sociaal Pedagogische Hulpverlening
Opleidingsjaar:	Afstudeerjaar, 4 ^e jaar, 2007/2008
School:	Christelijke hogeschool Windesheim te Zwolle
Docentbegeleider:	Kike de Jong
Organisatie:	Zorg -en welzijnsorganisatie Carint
Opdrachtgever:	Diane Noordink
Presentatiedatum:	3 juni 2008

Samenvatting

In het onderzoeksrapport beschrijven we de punten die naar voren zijn gekomen in ons onderzoek naar de implementatie van de functie dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen binnen zorg- en welzijnsorganisatie Carint. De dagbestedingscoach is iemand die een specialist is op het gebied van welzijn en activering. De kern van de functie is de wensen van zowel individuele als groepen cliënten op grond van afgenomen intakes te inventariseren en het begeleiden en coachen van betrokken medewerkers en mantelzorgers van de betreffende cliënten. Tevens begeleidt de dagbestedingscoach cliënten. Dit met het doel, te komen tot een zinvolle dagbesteding voor deze cliënten. Dagbestedingscoaches coördineren, terwijl de taken in de uitvoering liggen bij de breed geschoolde medewerkers.

Bij het onderzoek gaat het om de implementatie van de dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen. Beschermd groepswonen wordt ook wel kleinschalig wonen genoemd. Beschermd groepswonen is kleinschalige zorg die geboden wordt aan mensen met dementie in een huiselijke en herkenbare omgeving. Het zijn groepswoningen voor zes bewoners, die daar verzorgd worden en met hulp van medewerkers en vrijwilligers samen hun eigen huishouding voeren. Bij beschermd groepswonen ligt het accent op het gezamenlijk doorbrengen van de dag in de huiskamer en daar waar dat gewenst wordt in de eigen zit/slaapkamer van de bewoner.

De bewoners van beschermd groepswonen lijden aan dementie. Dementie is een ernstige en uiteindelijk fatale aandoening die berust op een voortschrijdende achteruitgang van het functioneren van de hersenen. Dagindeling en structuur bepalen voor een groot deel de kwaliteit van het leven voor de ouderen met dementie. Hiervoor moet sterk individueel gericht gekeken worden naar de cliënt en zijn begeleiding. Daardoor is de nieuwe functie dagbestedingscoach ontstaan. Met deze nieuwe functie binnen beschermd groepswonen wil Carint bereiken dat de dagbestedingscoach een specialist wordt binnen beschermd groepswonen die toevoegt, coacht en het belang van de cliënt bijhoudt. Er wordt gestreefd om met en voor de cliënt te zoeken naar en vorm te geven aan een zo normaal mogelijke en betekenisvolle dagbesteding. Doordat de dagbestedingscoach zal gaan samenwerken met de woonbegeleiding binnen beschermd groepswonen is het de bedoeling dat de bewoner de beste dagbesteding krijgt en de wensen en de behoeften van de bewoner worden behartigd.

Het onderzoek behandelt de implementatie van de functie dagbestedingscoach binnen de zorg- en welzijnsorganisatie Carint. Carint is een organisatie voor wonen, welzijn en zorg. Carint heeft een kleurrijk aanbod. Carint biedt verschillende combinaties op het gebied van welzijn, wonen en zorg aan. Carint stelt mensen in staat om de kwaliteit van hun bestaan zoveel mogelijk te verbeteren of in stand te houden. De cliënt is daarbij zelf de baas en staat hierbij ook centraal.

Binnen Carint zijn al enige ideeën over de implementatie van de dagbestedingscoach. Het belangrijkste is dat er binnen Carint niets ingrijpends veranderd hoeft te worden en dat de functie alleen maar iets toevoegt. Op landelijk niveau zijn er ook al enige ervaringen met de functie dagbestedingscoach. Geconcludeerd kan worden dat de functie nog bij veel organisaties in de kinderschoenen staat.

Vanuit de onderzochte ervaringen zijn er randvoorwaarden en aandachtspunten voor het implementeren van de nieuwe functie dagbestedingscoach voortgekomen. De belangrijkste punten zijn scholing van de dagbestedingscoach, het betrekken van al het personeel in de ontwikkelingen van de functie dagbestedingscoach en de begeleiding van de dagbestedingscoach. Uiteindelijk wordt er in het onderzoeksrapport in kaart gebracht welke kritische succesfactoren er zijn voor het welslagen van de implementatie van de functie dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen binnen de zorg- en welzijnsorganisatie Carint. Daarnaast worden een aantal aandachtspunten weergegeven wat betreft het implementeren van de functie.

Voorwoord

Na één jaar komt er een einde aan ons onderzoek naar de dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen binnen Carint. Met veel plezier hebben we hieraan gewerkt en kijken hier ook zo op terug. Deze periode is voor ons in veel opzichten leerzaam geweest. Wij hebben geleerd wat de functie dagbestedingscoach en beschermd groepswonen inhouden en hoe we hier onderzoek naar moesten doen. Tevens hebben wij elkaar ook heel goed leren kennen. De samenwerking verliep fijn. We konden het overal over hebben, maar daarbij was het onderzoek natuurlijk het belangrijkste. Wij vinden dat we met veel enthousiasme aan het onderzoek hebben gewerkt. Ook kregen wij veel enthousiaste reacties van personeel binnen Carint en van andere organisaties. Het werk wat in dit rapport staat beschreven, hebben wij niet alleen kunnen doen, maar met behulp van de organisaties en onze begeleiding. We hebben genoten van de vele en leuke respons die we kregen van de verschillende organisaties. Onze besprekingen waren interessant, leerzaam en oneindig. Naast de officiële gebeurtenissen en personen die ons geholpen hebben bij het onderzoek, is de omgeving waarin wij werkten ook een belangrijke factor. Op het kantoor van Carint en overal waar we kwamen, hing er een heel persoonlijke sfeer en mochten we iedereen met 'je' aanspreken. Naast het werken aan het onderzoek, was er ook tijd voor ontspanning en dit lukte altijd uitstekend met (schoon)familie en vrienden, dichtbij en ver weg, die ons door dik en dun hebben gesteund.

Wij zijn tot dit project gekomen door ons te oriënteren op verschillende terreinen waar onderzoek mogelijk was. Uit de vele mogelijkheden die we hadden, hebben we gekozen voor Carint. Wij hebben goede werkervaring met Carint en er waren nog bijna geen resultaten bekend van dagbestedingscoaches binnen beschermd groepswonen in Nederland. Het leek ons daarom ook erg interessant om dit te gaan onderzoeken.

Voor u ligt een verslag, waarin de resultaten van het onderzoek worden gepresenteerd. Er is voor gekozen om de resultaten van dit onderzoek onder meerdere organisaties bekend te maken.

Wij wensen u veel leesplezier toe.

Michelle Bosman en Maartje Roeleveld
Afstudeerders zorg- en welzijnsorganisatie Carint

Dankwoord

Wij willen een woord van dank richten aan de volgende personen, die hebben meegewerkt aan ons onderzoek:

Nienke de Haan, projectleider beschermd groepswonen

Ivonne Brands, medewerker welzijn en activering binnen St. Elisabeth Carint

Tinka Vollenbroek, individueel welzijnsmedewerker binnen het team welzijn en activering Carint

Monique Immink, individueel welzijnsmedewerker binnen het team welzijn en activering Carint

Marianne Kleinsman, dagbestedingscoach op de afdelingen de Brink en de Marke binnen Carint

Mark Felijs, locatiemanager SIMNIA

Karen Coenraads Nederveen, coördinator welzijn binnen het verpleeghuis Albert van Koningsbruggen

Janneke Steentjes-Costermans, dagbestedingscoach binnen het verpleeghuis Albert van

Koningsbruggen

Ron Hoenen, hoofd dagbesteding binnen de zorgcentra St. Odilia en St. Jansgeleen

Patricia Vermeulen, manager wonen, zorg en welzijn van het verpleeghuis Jan Bonga

Angelique Schellekens, dagbestedingscoach verpleeghuis Elderhoeve

Peggy van Hemessen, activiteitenbegeleider/dagbestedingcoach op afdeling de Draai van

Verpleeghuis Oudshoorn

Tamara Woudboer, dagbestedingscoach verpleeghuis Polderburen

Mathilda van Ameijde, Adviseur Cerein Ouderenzorg/Thuiszorg

Een speciaal woord van dank richten wij aan onze begeleiding voor hun opbouwende kritiek op de verslagen en de gang van zaken:

Diane Noordink, manager welzijn en activering Carint

Kike de Jong, docente van Christelijke Hogeschool Windesheim

Inhoudsopgave

Voorblad

Samenvatting	Pagina 2
Voorwoord	Pagina 3
Dankwoord	Pagina 4
Inhoudsopgave	Pagina 5
Hoofdstuk 1 Inleiding	Pagina 7
Hoofdstuk 2 Inhoudelijke oriëntatie / literatuurverkenning	Pagina 9
Hoofdstuk 3 Vraagstelling en definiëring begrippen	
3.1 Vraagstelling	Pagina 11
3.2 Definiëring begrippen	Pagina 11
Hoofdstuk 4 Opzet en uitvoering van het onderzoek	
4.1 Methodische karakterisering van het onderzoek	Pagina 13
4.2 Beschrijving en verantwoording van de onderzoeksinstrumenten	Pagina 13
4.2.1 <i>Verantwoording literatuuronderzoek</i>	Pagina 13
4.2.2 <i>Verantwoording werkbezoeken, mondelinge interviews en schriftelijke interviews</i>	Pagina 13
4.2.3 <i>Verwerking en preparatie van de gegevens</i>	Pagina 14
Hoofdstuk 5 Deelvragen van het onderzoek	
Deelvraag 1 Wat is Carint en wat houdt beschermd groepswonen binnen Carint in?	
5.1.1 Carint	Pagina 15
5.1.2 Beschermd groepswonen	Pagina 16
5.1.2.1 <i>Beschermd groepswonen vanuit de theorie</i>	Pagina 16
5.1.2.2 <i>Beschermd groepswonen binnen Carint</i>	Pagina 17
5.1.2.3 <i>Doelgroepdefinitie</i>	Pagina 19
Deelvraag 2 Wat houdt de functie dagbestedingscoach binnen Carint in?	
5.2.1 Dagbesteding	Pagina 24
5.2.2 Dagbestedingscoach	Pagina 24
Deelvraag 3 Wat wil de organisatie Carint bereiken met de implementatie van de dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen?	Pagina 27
Deelvraag 4 Welke ervaringen heeft Carint al met de functie dagbestedingscoach?	
5.4.1 Implementatietraject dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen	Pagina 29
5.4.2 De eerste blik op de dagbestedingscoach vanuit Carint	Pagina 29
5.4.2.1 <i>De taken van de dagbestedingscoach</i>	Pagina 31
5.4.2.2 <i>Toegevoegde waarde van de dagbestedingscoach</i>	Pagina 32
5.4.3 Ervaringen van dagbestedingscoaches binnen Carint	Pagina 33

Deelvraag 5 Welke ontwikkelingen van de dagbestedingscoach zijn er al op landelijk niveau?

5.5.1 Randvoorwaarden voor het voldoende implementeren van de functie dagbestedingscoach	Pagina 34
5.5.2 Implementatietraject van de dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen	Pagina 35
5.5.3 De redenen van implementatie van de dagbestedingscoach	Pagina 36
5.5.4 Toegevoegde waarde van de dagbestedingscoach	Pagina 37
5.5.5 Positieve en negatieve punten van de functie dagbestedingscoach	Pagina 38
5.5.6 Ervaringen van de hulp van de dagbestedingscoach door woonbegeleiding en assistent-woonbegeleiding die hiermee in aanraking komen	Pagina 38
5.5.6.1 <i>Woonbegeleiding en assistent-woonbegeleiding</i>	Pagina 38
5.5.6.2 <i>Ervaringen door woonbegeleiding en assistent woonbegeleiding</i>	Pagina 39
5.5.7 Ervaringen van de hulp van de dagbestedingscoach door cliënten, mantelzorgers en familie die hiermee in aanraking komen	Pagina 41
5.5.7.1 <i>Ervaringen door familie en mantelzorgers</i>	Pagina 41
5.5.7.2 <i>Ervaringen door cliënten</i>	Pagina 41
5.5.8 Beïnvloeding van de kwaliteit van de begeleiding en zorg door de dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen	Pagina 41

Hoofdstuk 6 Conclusie

6.1 Wat is de toegevoegde waarde van de dagbestedingscoach binnen het concept van beschermd groepswonen binnen de zorg- en welzijnsorganisatie Carint?	Pagina 43
6.2 De belangrijkste aandachtspunten voor de ontwikkelingen en implementatie van de functie dagbestedingscoach binnen het concept van beschermd groepswonen binnen de zorg- en welzijnsorganisatie Carint	Pagina 44

Hoofdstuk 7 Evaluatie, (beleids)aanbevelingen en suggesties voor verder onderzoek

7.1 Productevaluatie	Pagina 46
7.2 (beleids) aanbevelingen en suggesties voor verder onderzoek	Pagina 46

Literatuur	Pagina 48
-------------------	-----------

Nawoord	Pagina 50
----------------	-----------

Voor bijlagen zie bijlagenmap

- Bijlage 1. Interviews
- Bijlage 2. Functieprofielen
- Bijlage 3. Werkplan
- Bijlage 4. Urenverantwoording

Hoofdstuk 1 Inleiding

Wij zijn twee studentes die de opleiding Sociaal Pedagogische Hulpverlening volgen op de Christelijke Hogeschool Windesheim te Zwolle. Wij zitten in het vierde jaar, het afstudeerjaar. Om de opleiding sociaal Pedagogische Hulpverlening met succes te kunnen afronden is er een afstudeerproject aan de opleiding verbonden. Wij hebben ervoor gekozen om ons afstudeerproject te verbinden aan de zorg- en welzijnsorganisatie Carint. Wij hebben ons verdiept in het onderwerp dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen binnen Carint.

Wij hebben al eerder met Carint gewerkt en dit hebben we als een prettige samenwerking ervaren. We wilden onze horizon verbreden en hebben daarom voor een andere doelgroep gekozen dan waar we al ervaring mee hebben, namelijk de doelgroep dementerende ouderen. Wij hebben eerder gewerkt met de doelgroepen: kinderen, ouderen en mensen met een verstandelijke beperking. Ons afstudeerproject en dit rapport gaan over het implementeren van een nieuwe functie binnen het fenomeen beschermd groepswonen voor dementerende ouderen binnen Carint. Deze nieuwe functie is de dagbestedingscoach. Hoe beschermd groepswonen en de functie dagbestedingscoach tot stand zijn gekomen wordt hieronder verder uitgelegd.

De zorg in Nederland is in beweging. Er is sprake van vermaatschappelijking van de zorg in Nederland. Dit houdt in dat er sprake is van een geheel van veranderingen die noodzakelijk zijn om het mogelijk te maken dat mensen met beperkingen zelfstandig kunnen wonen en aan de samenleving deel kunnen nemen. Samengevat betekent het dat de vermaatschappelijking er toe zou moeten leiden dat de maatschappelijke participatie door mensen met beperkingen groter zou worden. Een belangrijk deel van de veranderingsprocessen in de zorg zijn al geruime tijd geleden in gang gezet, namelijk de zogenoemde extramuralisering: het buiten de muren van de instellingen verlenen van zorg aan onder andere ouderen en gehandicapten. Na verloop van tijd groeide het inzicht dat voor deelname aan de samenleving meer nodig was. In het beleid en voorzieningenaanbod komt daarom steeds meer aandacht voor het ook buiten de muren van de instellingen ontwikkelen van arrangementen op andere levensterreinen dan zorg en wonen. Als gevolg hiervan moet er meer aandacht komen voor de afstemming van zowel het aanbod aan voorzieningen op elkaar, als op de behoefte van de individuele zorgvrager. Dit betekent dat we van aanbodgericht werken naar vraaggericht werken gaan.

De intrede van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) is een zeer recent voorbeeld van de vermaatschappelijking van de zorg in Nederland. De Wmo houdt in dat de regering er voor wil zorgen dat burgers zo zelfstandig mogelijk kunnen blijven deelnemen aan de samenleving. Daarvoor treft de overheid speciale voorzieningen en ondersteuning. De Wmo sluit dan ook mooi aan op de vermaatschappelijking van de zorg.

Er wordt toenemend gekozen voor kleinschalige woonvormen midden in de samenleving om zo lang mogelijk 'thuis' te kunnen blijven wonen. Deze ontwikkeling wordt door de overheid gestimuleerd. Tegenwoordig wordt er wel een bovengrens aan zorg op financieel gebied gesteld, namelijk de ZFP. De ZFP staat voor ZorgZwaartePakketten. Sinds 1 juli 2007 indiceert het CIZ in zorgzwaartepakketten voor mensen die voor de functie langdurig verblijf in aanmerking komen. Een zorgzwaartepakket is een volledig pakket van zorg dat aansluit op de kenmerken van de cliënt en het soort zorg dat de cliënt nodig heeft.

Cliënten hechten steeds meer belang aan kwaliteit van leven en wat hiervoor belangrijk is. Hiermee wordt bedoeld dat de cliënt weet wat belangrijk is voor hem/haar en wat de mogelijkheden zijn voor hem/haar. Daarom worden hogere eisen aan de omgeving gesteld en de wijze waarop zorg en begeleiding wordt geboden. De vraag van de individuele cliënt staat hierin centraal. Deze cliënt is zich bewuster van het feit dat er naast medisch gerichte zorg ook welzijn en begeleiding bestaan en welke effecten deze hebben op de kwaliteit van het leven.

Om deze vragen te kunnen inventariseren en eraan te voldoen moeten er specialisten komen die inhoudelijk verdieping kunnen aanbrengen en coaching kunnen geven aan andere medewerkers. Dit is de functie van dagbestedingscoach, specialist op het gebied van welzijn en activering binnen Carint. Binnen Carint wil men deze functie dagbestedingscoach implementeren. Dit is de aanleiding voor ons onderzoek. De meerwaarde van ons onderzoek is dat wij door middel van ons rapport kunnen laten zien wat belangrijk is bij het implementeren van de functie dagbestedingscoach.

Op basis van de hierboven geschetste situatie is in samenwerking met Carint de volgende probleemstelling opgesteld: Het probleem is dat men binnen Carint de nieuwe functie

dagbestedingscoach wil implementeren binnen beschermd groepswonen. Men wil weten wat de aandachtspunten zijn voor het implementeren van de functie dagbestedingscoach en welke kritische succesfactoren er zijn voor het welslagen van deze functie. Ten slotte wil men graag weten welke randvoorwaarden hiervoor nodig zijn.

De doelstelling van ons onderzoek en van dit rapport is om in kaart te brengen welke kritische succesfactoren er zijn voor het welslagen van de implementatie van de functie dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen binnen de zorg- en welzijnsorganisatie Carint. Daarnaast wordt er onderzocht waar de aandachtspunten liggen wat betreft het implementeren van de functie.

Ons daadwerkelijke eindproduct zal bestaan uit de uitkomst van het onderzoek, aanbevelingen en conclusies. Dus er zal in het product komen te staan wat de aandachtspunten en de randvoorwaarden zijn voor het volbrengen van de implementatie van de nieuwe functie dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen voor dementerende ouderen.

Het product heeft relevantie voor de organisatie Carint, doordat de opdrachtgever wil weten in welke fase het project dagbestedingscoach zit, wat de aandachtspunten zijn voor de implementatie, welke tips er zijn voor de implementatie van de dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen en waar Carint rekening mee moet houden tijdens de implementatie van de dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen. Er wordt in ons eindproduct antwoord gegeven op de door ons en Carint gestelde onderzoeksvraag.

De onderzoeksvraag luidt: Wat is de toegevoegde waarde van de dagbestedingscoach binnen het concept van beschermd groepswonen binnen de zorg- en welzijnsorganisatie Carint en waar liggen de belangrijkste aandachtspunten voor de ontwikkeling en implementatie van de functie binnen beschermd groepswonen van Carint?

De opbouw van dit rapport vraagt om een nadere toelichting. Bij het begin van elk hoofdstuk wordt kort weergegeven wat er in het hoofdstuk verteld wordt. De indeling van de hoofdstukken geeft een logische volgorde weer om het onderzoek en de resultaten goed te kunnen begrijpen. Daarom kunnen de hoofdstukken het beste in deze volgorde worden gelezen. Dit rapport is te lezen zonder voorkennis over de functie dagbestedingscoach.

Het rapport begint met een samenvatting van ons onderzoek en de bevindingen. We geven u op deze manier de mogelijkheid om oriënterend of globaal kennis te nemen van de informatie het rapport. Tevens geven wij u inzicht in het onderwerp en de wijze waarop dat aan de orde komt.

In de inleiding wordt weergegeven wat de aanleiding was om het onderzoek op te zetten en uit te voeren en het kader waarbinnen we het onderzoek hebben verricht. Tevens wordt duidelijk waar de probleemstelling en de doelstelling liggen en wat de meerwaarde is van dit onderzoek. Ook wordt de opbouw weergegeven van dit onderzoeksrapport.

Bij de inhoudelijke oriëntatie geven wij een samenvattende en standpuntbepalende weergave van de stand van zaken weer. Aan het einde van deze oriëntatie wordt duidelijk wat we zelf wilden onderzoeken. Op grond daarvan wordt een definitieve vraagstelling geformuleerd.

Na de inhoudelijke oriëntatie wordt de definitieve onderzoeksvraag van ons onderzoek, die is uitgewerkt in verschillende hoofdstukken, nauwkeurig en volledig weergegeven. Ook zullen hier de centrale begrippen uit ons onderzoek worden gedefinieerd. Er wordt een samenvattende beschrijving gegeven van het begrip en de kenmerken of dimensies ervan.

Bij de opzet en uitvoering van het onderzoek wordt aangegeven voor welk type onderzoek is gekozen, hoe ons onderzoeksonderwerp eruitziet en waarom hiervoor gekozen is. Ook zal worden beschreven welke methode van dataverzameling en welk onderzoeksinstrument is gebruikt. De verwerking en preparatie van de gegevens wordt hier ook weergegeven.

Na deze punten van oriëntatie worden de uitgewerkte antwoorden op de deelvragen van het onderzoek weergegeven als paragrafen van hoofdstuk 5.

Op basis van de onderzoeksresultaten is de conclusie met antwoord op de onderzoeksvraag beschreven. Ten slotte worden aanbevelingen en suggesties voor verder onderzoek gegeven.

In de bijlagen zijn het werkplan, het functieprofiel, de interviews, de urenlijst en onze proces- en productverslagen opgenomen. De bijlagen zijn verwerkt in een aparte bijlagenmap.

Hoofdstuk 2 Inhoudelijke oriëntatie/ literatuurverkenning

In samenwerking met Carint zijn we tot het onderwerp van ons afstuderen gekomen, namelijk de functie dagbestedingscoach. Aan het begin van het afstudeerproject was het onderwerp nog heel breed. Om tot een afgebakend onderzoeksterrein en onderzoeksvraag te komen hebben literatuurstudie en de concepten van Carint ons geholpen. In overleg met de opdrachtgever is besloten de implementatie van de functie dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen voor dementerenden binnen Carint te gaan onderzoeken. Door middel van de verkregen informatie over de onderwerpen van ons onderzoek wilden wij de vraagstellingen kunnen beantwoorden. Dit hebben we ook kunnen doen door middel van vele werkveldbezoeken en interviews, wat verder uitgewerkt is in het hoofdstuk 'Opzet en uitvoering van het onderzoek'.

Er is nog weinig bekend over de functie dagbestedingscoach. Er is weinig literatuur te vinden over deze functie. Er bestaan nog geen boeken over de dagbestedingscoach. Op het Internet is informatie te vinden over beginnende dagbestedingscoaches in het algemeen. Er bestaat binnen Carint al wel een verkennende notitie 'Dagbestedingscoach binnen Carint' die we goed konden gebruiken. Hier staat informatie in over de dagbestedingscoach zoals Carint hem ziet. Ook bestaat er een opzet van het functieprofiel 'medewerker Welzijn en Activering / dagbestedingscoach van Carint' waar enige informatie in te vinden is over de dagbestedingscoach en de eisen aan de dagbestedingscoach. Ook is er literatuur bij Cerein over de dagbestedingscoach. Cerein adviseert, traint en begeleidt op thema's rond welzijn, wonen en dagbesteding in zorg en welzijn.

Door ons georiënteerd te hebben, kwamen we erachter dat de ontwikkeling van de dagbestedingscoach nog in de beginfase zit en dat er grote verschillen bestaan tussen zorgorganisaties onderling. Ook lijkt het er op dat er in de toekomst meer en meer over welzijn wordt gesproken in plaats van over dagbesteding. Dat kan betekenen dat de functiebenaming 'dagbestedingscoach' zich kan ontwikkelen tot die van 'welzijnscoach'. Er bestaat al een training voor de functie dagbestedingscoach uitgevoerd door Cerein. Deze training is ontwikkeld als antwoord op de veranderingen die in de praktijk plaatsvinden, de vermaatschappelijking van de zorg. De training is er omdat er binnen de ouderenzorg naast de zorgactiviteiten steeds meer aandacht komt voor het welzijn van de bewoner. Zinnige dagbesteding is een wezenlijk onderdeel hiervan. De dagbestedingscoach zal coördineren, coachen en inventariseren.

Over het onderwerp beschermd groepswonen is er meer te vinden, weliswaar onder de term kleinschalig wonen. Op het Internet en in boeken is theorie te vinden. Met deze theorie konden we het fenomeen beschermd groepswonen beschrijven en konden wij ons verder in het onderwerp verdiepen. Over het onderwerp beschermd groepswonen zijn ook notities binnen Carint. Daarnaast is er voldoende literatuur te vinden over dementerende ouderen. Dit hadden we nodig om een doelgroepdefinitie te kunnen opstellen. Ook over Carint hebben we een literatuurstudie gedaan. Hiervoor hebben we informatie gehaald uit de folders over Carint en de website van Carint. Wij hebben als laatste literatuur opgezocht over de woonbegeleiding en assistent- woonbegeleiding. Hier is niet veel over te vinden op het Internet of in boeken. We hebben uiteindelijk de functiebeschrijvingen van de twee functies opgezocht binnen Carint om daar informatie uit te halen. Voor de vermelding van de boeken, de namen van de notities en functiebeschrijvingen wordt verwezen naar de literatuurlijst in de bijlage.

Er was qua onderzoek alleen uitgebreid onderzoek gedaan naar kleinschalig wonen voor dementerenden in Nederland. Deze onderzoeksresultaten komen ook terug in het boek 'Kleinschalig wonen voor mensen met dementie: doen of laten?'. Over de dagbestedingscoach is er geen recent onderzoek. Daarvoor is de functie waarschijnlijk nog te nieuw. Er waren ook geen verdere projecten of onderzoeken over de functie dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen. Binnen Carint waren er concepten over de onderwerpen dagbestedingscoach en beschermd groepswonen apart van elkaar, maar er was geen enkel concept over de dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen. We hebben ons dus echt gefocust op de twee losse onderwerpen: dagbestedingscoach en beschermd groepswonen. Carint had de intentie om een verder rapport te maken over de functie dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen en dat zou dan onze taak zijn. Met behulp van ons onderzoek konden ze de rapportage compleet maken en beginnen met het implementeren van de functie dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen.

Met behulp van het onderzoek naar kleinschalig wonen en alle literatuur die we hebben gevonden wilden wij het onderzoek naar de dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen uitvoeren en antwoord geven op de onderzoeksvraag die we ons hebben gesteld na het vergaren van alle informatie en door te kijken naar welke vraag er bij Carint zelf lag.

De onderzoeksvraag luidt als volgt:

Wat is de toegevoegde waarde van de dagbestedingscoach binnen het concept van beschermd groepswonen binnen de zorg- en welzijnsorganisatie Carint en waar liggen de belangrijkste aandachtspunten voor de ontwikkeling en implementatie van de functie binnen beschermd groepswonen van Carint?

Hoofdstuk 3 Vraagstelling en definiëring begrippen

3.1 Vraagstelling

Wij hebben de volgende vraagstelling als onderzoeksvraag:

Wat is de toegevoegde waarde van de dagbestedingscoach binnen het concept van beschermd groepswonen binnen de zorg- en welzijnsorganisatie Carint en waar liggen de belangrijkste aandachtspunten voor de ontwikkeling en implementatie van de functie binnen beschermd groepswonen van Carint?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

1. Wat is Carint en wat houdt beschermd groepswonen binnen Carint in?
2. Wat houdt de functie dagbestedingscoach binnen Carint in?
3. Wat wil de organisatie Carint bereiken met de implementatie van de dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen?
4. Welke ervaringen heeft Carint al met de functie dagbestedingscoach?
5. Welke ontwikkelingen van de functie dagbestedingscoach zijn er al op landelijk niveau?

3.2 Definiëring begrippen

De begrippen die betrekking hebben op ons onderzoek en telkens weer terugkomen worden hieronder weergegeven. We geven er een korte beschrijving bij. Door een korte beschrijving van de begrippen, wordt duidelijk wat we onder de begrippen verstaan, zodat het niet verward kan worden met een ander begrip.

Carint

De organisatie Carint is gefuseerd met Reggeland en heet nu Carint Reggeland Groep. Ons project al alleen betrekking hebben op het organisatiedeel Carint, omdat de samenwerking nog in ontwikkeling is en zo is het onderzoeksgebied concreter af te bakenen. Carint is een organisatie voor wonen, welzijn en zorg. Carint heeft een kleurrijk aanbod. Carint biedt verschillende combinaties op het gebied van welzijn, wonen en zorg aan. De verschillende doelgroepen binnen Carint zijn: ouders en jonge kinderen, jongeren, volwassenen en senioren. Carint stelt mensen in staat om de kwaliteit van hun bestaan zoveel mogelijk te verbeteren of in stand te houden. De cliënt is daarbij zelf de baas en staat hierbij ook centraal. Carint denkt vanuit mogelijkheden in plaats vanuit beperkingen. Bij Carint staat kwaliteit bovenaan. De grootste verantwoordelijkheid van Carint is om zo volledig mogelijk te voldoen aan de vraag van de cliënt.

Dagbestedingscoach

De persoon die de functie dagbestedingscoach zal gaan bekleden is een specialist op het gebied van welzijn en activering. De kern van de functie is de wensen van zowel individuele als groepen bewoners/cliënten op grond van afgenomen intakes te inventariseren en het begeleiden en coachen van betrokken medewerkers en mantelzorgers van de betreffende cliënten. Tevens begeleidt de dagbestedingscoach cliënten. Dit met het doel, te komen tot een zinvolle dagbesteding voor deze cliënten. De dagbestedingcoaches coördineren, terwijl de taken in de uitvoering liggen bij de breed geschoolde medewerkers.

Beschermd groepswonen

Beschermd groepswonen is voor mensen met zwaardere dementie, die niet meer in staat zijn om zelf de regie over hun leven te voeren. Onder beschermd groepswonen wordt verstaan: woon en verblijfsvormen met 24-uurs nabije zorg en bescherming, ofwel onzelfstandige woonvormen met fysieke aanpassingen en de aanwezigheid van zorginfrastructuur. Ze willen de mensen weer een thuis geven. Beschermd groepswonen houdt in dat er groepswoningen zijn voor zes bewoners, die daar verzorgd worden en met hulp van medewerkers en vrijwilligers samen hun eigen huishouding voeren. Bij beschermd groepswonen ligt het accent op het gezamenlijk doorbrengen van de dag in de huiskamer en daar waar dat gewenst wordt in de eigen zit/slaapkamer van de bewoner. De belangrijkste doelstelling van beschermd groepswonen is om zoveel mogelijk het normale ritme van de mensen met dementie proberen vast te houden. De dagstructuur die de cliënten thuis gewend waren, moet weer zoveel mogelijk terugkomen.

Dementerende ouderen

De doelgroep van beschermd groepswonen is ouderen met dementie. Dementie is een ernstige en uiteindelijk fatale aandoening die berust op een voortschrijdende achteruitgang van het functioneren van de hersenen. Anders gezegd: dementie is een hersenaandoening waarin het gehele geestelijke functioneren steeds verder achteruit gaat, zodat het normale zelfstandige leven uiteindelijk niet meer mogelijk is.

Wet maatschappelijke ondersteuning

De regering wil zorgen dat burgers zo zelfstandig mogelijk kunnen blijven deelnemen aan de samenleving. Daarvoor treft de overheid speciale voorzieningen en ondersteuning door middel van de Wet maatschappelijke ondersteuning. Zie voor verdere uitleg de inleiding.

Dagbesteding

Het woord dagbesteding is te splitsen in twee woorden, namelijk “dag” en “besteding”. Het woord dag heeft de betekenis van een tijdseenheid. Het woord besteding betekent gebruik of aanwending. Het gaat dus om het gebruik van de dag. Dagbesteding moet een thuishaven en een uitvalsbasis zijn. Hiermee bedoelen we dat ieder een vertrouwde plek nodig heeft waar je je veilig voelt om met keuzes te experimenteren. De plek die als opstap fungeert om naar buiten te treden. Dagbesteding sluit aan op je persoonlijke wensen en mogelijkheden. Ieder mens heeft andere wensen en mogelijkheden.

Vermaatschappelijking van de zorg

Onder de vermaatschappelijking van de zorg wordt verstaan dat er een zo groot mogelijke maatschappelijke integratie van de cliënt is. Mensen met een zorgbehoefte kunnen zo een zo normaal mogelijk leven opbouwen. De zorg wordt in eigen omgeving verleend. Zie voor verdere uitleg de inleiding.

Implementatie

Implementatie is de invoering van een nieuw systeem, plan, idee, model, ontwerp, standaard of beleid in een organisatie.

Hoofdstuk 4 Opzet en uitvoering van het onderzoek

4.1 Methodische karakterisering van het onderzoek

Wij hebben gekozen voor het type beschrijvend onderzoek. Een beschrijvend onderzoek is een onderzoek dat gaat om registratie en systematische ordening van wat zich voordoet op een bepaald gebied, volgens een bepaalde vooraf gegeven systematiek (regels, criteria), waarbij niet wordt gestreefd naar de ontwikkeling van een theorie of het formuleren van een hypothese.

Een beschrijvend onderzoek vindt plaats als de vraagstelling één of meer 'open frequentieonderzoeksvragen' bevat. Met 'open frequentieonderzoeksvragen' wordt bedoeld dat er vooraf geen hypothese of verwachting is of een theorie waarin de hypothese verankerd is. Dit is bij ons onderzoek ook het geval.

Wij hebben gekozen voor het onderzoeksontwerp survey. Bij een survey-onderzoek worden in de regel bij een groot aantal onderzoekseenheden gegevens verzameld over een groot aantal kenmerken. Survey betekent ook letterlijk 'overzicht' of 'panorama'. Dit onderzoeksontwerp past goed bij het beschrijvend onderzoek. Wij krijgen doordat we dit onderzoeksontwerp gebruiken een overzicht of beeld van de aandachtspunten voor de ontwikkelingen en implementatie van de functie dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen en tevens ook de toegevoegde waarde van deze functie.

Wij hebben gekozen voor het onderzoeksontwerp survey, omdat wij ook bij een groot aantal onderzoekseenheden gegevens verzamelen. De onderzoekseenheden zijn in dit geval organisaties met de functie dagbestedingscoach binnen het concept van beschermd groepswonen. We zoeken gegevens over een groot aantal kenmerken. De kenmerken zijn in dit geval de kritische succesfactoren om de functie dagbestedingscoach goed te kunnen ontwikkelen en implementeren binnen beschermd groepswonen en de toegevoegde waarde van deze functie.

Wij verzamelen de gegevens via interviews, wat ook gebruikelijk is bij een survey-onderzoek. Bij ons onderzoek hebben wij gekozen voor een steekproef uit een grotere populatie. Ons tijdsbestek maakte het onmogelijk om alle organisaties met de functie dagbestedingscoach te bezoeken en te interviewen. Wij hebben in het kader van een survey-onderzoek op meer tijdstippen gegevens verzameld. We spreken dan ook van een longitudinaal survey-onderzoek.

4.2 Beschrijving en verantwoording van de onderzoeksinstrumenten

4.2.1 Verantwoording literatuuronderzoek

Wij hebben in eerste instantie gekozen voor literatuuronderzoek, omdat we eerst wilden weten of er al literatuur beschikbaar was over de functie dagbestedingscoach. Wij merkten al snel dat er weinig tot geen literatuur hierover te vinden was. Ook konden we weinig literatuur vinden over beschermd groepswonen en/of kleinschalig wonen. Binnen Carint waren er veel verkennende notities. Hier hebben we informatie uit kunnen halen. We hadden ook onvoldoende voorkennis over de onderwerpen, waardoor literatuuronderzoek noodzakelijk was.

4.2.2 Verantwoording werkbezoeken, mondelinge interviews en schriftelijke interviews.

De literatuur en bestaande gegevens gaven echter onvoldoende antwoord op onze onderzoeksvraag. Daarom hebben we ervoor gekozen ook gebruik te maken van werkbezoeken en interviews.

Interviewen was bij ons de aangewezen methode van dataverzameling, omdat we iets wilden weten over de kennis en ideeën die er al waren met betrekking tot de functie dagbestedingscoach.

Door middel van interviewen kwamen we niet alleen te weten wat mensen hebben gedaan, maar ook waarom ze het zo hebben aangepakt. We konden in betrekkelijk korte tijd met een vragenlijst over veel verschillende aspecten van ons onderwerp informatie verkrijgen.

Wij hebben er voor gekozen om gestructureerd informatie te verzamelen. Bij ons was van te voren precies bekend wat voor informatie we nodig hadden. Dit hebben we van te voren allemaal in ons werkplan beschreven en besproken met de opdrachtgever en onze begeleiding. We hebben tijdens onze werkbezoeken en interviews gerichte vragen gesteld.

Nadat we ervoor hadden gekozen om op een gestructureerde manier informatie te verzamelen en besloten hadden dit te doen door middel van interviews, hebben we bekeken of we de mensen schriftelijk of mondeling zouden benaderen. Wij hebben in eerste instantie heel veel organisaties door heel Nederland gemaild met de vraag of ze mee wilden werken aan ons onderzoek. Wij hebben veel respons gekregen op de e-mails en op de methode interviewen.

Veel organisaties reageerden heel enthousiast en wilden meewerken. Als we respons kregen, vroegen we of we langs konden komen om mondeling een interview af te leggen. Sommige organisaties stelden dan ook voor om er een werkbezoek bij te doen, zodat we ook konden zien hoe het op het werkveld eraan toe ging. De mondelinge interviews namen veel tijd in beslag. Ook omdat we vaak ver moesten reizen. Een voordeel was wel bij de mondelinge interviews dat als iemand een vraag niet begreep, we het altijd nog konden corrigeren of konden uitleggen. Voordat we naar een instelling gingen om te interviewen, kregen ze van ons een mail met daarin het interview, zodat ze zich al vast konden voorbereiden. We vonden het ook prettig dat we bij mondelinge interviews konden doorvragen op de antwoorden die werden gegeven.

Doordat de tijd begon te dringen, hebben we ook een aantal organisaties gevraagd of ze ons interview schriftelijk wilden beantwoorden. We hebben deze organisaties een vragenlijst toegestuurd via de mail. Een voordeel van dit schriftelijke interview is dat we in toch nog beperkte tijd veel mensen konden bereiken. We hebben wel gemerkt dat het bij de schriftelijke interviews nodig was een herinneringsmail te sturen naar de mensen die de vragenlijst nog niet hadden teruggestuurd. Maar dit was een kleine moeite. Bij een mondeling interview ben je er zeker van dat je het interview meteen kan houden.

Wij hebben geprobeerd een verzorgende, aantrekkelijke vragenlijst te maken, zodat dit eerder uit zal nodigen tot het invullen. Naar onze mening waren de vragen duidelijk en slechts voor één uitleg vatbaar. Wij hebben bij het interview vooral gekozen voor open vragen, omdat we nog weinig voorkennis hadden over de nieuwe functie dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen. Wij hebben ons hierbij wel gerealiseerd dat het veel tijd kostte om de antwoorden in de verwerkingsfase terug te brengen tot een overzichtelijk aantal categorieën, de deelvragen.

Toen we alle vragen hadden bedacht, zijn we nagegaan in welke volgorde we ze het beste konden neerzetten in de vragenlijst. We hebben als eerste stap de vragen geordend op onderwerp. Daarna hebben we een beslissing genomen over de volgorde van de onderwerpen. We vonden het belangrijk dat de vragen elkaar logisch opvolgden en dat we niet van de hak op de tak zouden springen.

Wij hebben bij het interview ook een soort van inleiding toegevoegd. We hebben in het kort beschreven wat Carint verstaat onder de functie dagbestedingscoach en beschermd groepswonen. Zo hadden de mensen die wij gingen interviewen ook een duidelijk beeld van hoe wij de onderwerpen zien waar het interview over zou gaan.

4.2.3 Verwerking en preparatie van de gegevens

Wij hebben bij ons onderzoek bij de verwerking en preparatie van de gegevens ervoor gekozen om de interviews naast elkaar te leggen. Op deze manier konden wij alle antwoorden samenvoegen en dit verwerken in de deelvragen van ons onderzoek. We konden zo ook duidelijk zien of er grote verschillen waren en of de interviews elkaar misschien aan zouden vullen.

Wij hebben geen codeerschema voor ons onderzoek gebruikt om de gegevens te verwerken. Wij hebben de gegevens die zijn voortgekomen uit de interviews gewoon in de antwoorden van de deelvragen verwerkt. De interviews hebben we bijgevoegd als bijlagen in de bijlagenmap.

Hoofdstuk 5 Deelvragen van het onderzoek

In dit hoofdstuk worden alle deelvragen van ons onderzoek behandeld.

Deelvraag 1

Wat is Carint en wat houdt beschermd groepswonen binnen Carint in?

In dit hoofdstuk wordt Carint beschreven. Voor uitgebreidere informatie wordt verwezen naar het Internet en folders van Carint. Ook zal in dit hoofdstuk worden beschreven wat beschermd groepswonen binnen Carint inhoudt.

5.1.1 Carint

De organisatie Carint is gefuseerd met organisatie Reggeland. Het heet nu Carint Reggeland Groep. Ons project zal alleen betrekking hebben op het organisatiedeel Carint, omdat de samenwerking nog in ontwikkeling is en zo is het onderzoeksgebied concreter af te bakenen. Daarom zult u in de rest van ons project ook alleen Carint tegen komen.

Carint is een organisatie voor wonen, welzijn en zorg. Carint heeft een kleurrijk aanbod. Carint biedt verschillende combinaties op het gebied van welzijn, wonen en zorg aan. De verschillende doelgroepen die zich onder Carint scharen zijn: ouders en jonge kinderen, jongeren, volwassenen en senioren.

Carint stelt mensen in staat om de kwaliteit van hun bestaan zoveel mogelijk te verbeteren of in stand te houden. De cliënt is daarbij zelf de baas en staat hierbij ook centraal. Carint denkt vanuit mogelijkheden in plaats vanuit beperkingen. Bij Carint staat kwaliteit bovenaan. De grootste verantwoordelijkheid van Carint is om zo volledig mogelijk te voldoen aan de vraag van de cliënt.¹

De missie van Carint is cliënten te helpen de regie over hun leven te voeren. Carint ziet het als haar opdracht om –in afstemming met belanghebbenden- samenhangende diensten te leveren en te ontwikkelen op het gebied van welzijn, wonen en zorg. Carint wil zo goed mogelijk inspelen en aansluiten op de wensen en behoeften van de cliënten. De beleving van de cliënt in de eigen leefomgeving en leefstijl vormen daarbij het uitgangspunt. Carint laat zich daarbij niet beperken tot bepaalde vormen van financiering: de mogelijkheden van de cliënt vormen het uitgangspunt. Carint wil een organisatie zijn, waar mensen graag werken en trots op zijn. De werksfeer die Carint nastreeft, wordt gekenmerkt door openheid en aandacht voor elkaar.²

In de visie van Carint staan de wensen en behoeften van de cliënten voorop. Ook staat de zelfstandigheid van de cliënt voorop. Carint ondersteunt of verbetert de zelfstandigheid en de zelfredzaamheid. Om dit te kunnen realiseren richt Carint zich op:

- Het welbevinden van de cliënt. Er wordt uitgegaan vanuit de beleving van de cliënt.
- Het zo thuis mogelijk laten voelen van de cliënten. Hierin zijn privacy, de mogelijkheid om het persoonlijke levensritme te handhaven en de aandacht voor het persoonlijke netwerk van de cliënt bijzonder belangrijk.
- Dat de cliënten de regie over hun eigen leven voeren.

Andere kenmerken van de visie van Carint zijn:

- Carint ondersteunt cliënten bij het zelfstandig maken van keuzes
- Carint is belevingsgericht. Bij Carint staat de beleving van de cliënt centraal. De wijze waarop de cliënt zijn of haar situatie beleeft, is steeds het uitgangspunt. Carint gaat uit van een respectvolle en individuele benadering naar de cliënt toe.
- De zelfstandigheid van de cliënt staat centraal. Carint is erg op het bevorderen van de zelfredzaamheid gericht.³

---

¹ Carint, *Folder Aangenaam Carint, wie we zijn en wat we doen*

² Raad van bestuur Carint, *Carint bedrijfscode*, 10-08-2005

³ Raad van bestuur Carint, *De visie op wonen, welzijn en zorg*, uitgegeven door Carint

Medewerkers zoeken zelfstandig en in eigen verantwoordelijkheid een evenwicht tussen de vraag van de cliënten en hun eigen professionele normen en waarden. De kernwaarden die Carint meegeeft aan de medewerkers zijn integriteit, professionaliteit en bereidheid tot verandering. Daarnaast vinden ze het belangrijk dat er mild en betrokken met de cliënten wordt omgegaan.⁴

Carint hecht veel waarde aan de mening van hun cliënten. Carint heeft daarom ook een cliëntenraad die opkomt voor de belangen van de cliënten die zorg krijgen van Carint. Het doel hiervan is om zo veel mogelijk af te stemmen op de wensen van de cliënten.⁵

5.2.1 *Beschermd groepswonen*

5.2.1.1 Doelgroepdefinitie

De doelgroep van beschermd groepswonen is ouderen met dementie. Hieronder zullen we een korte doelgroepdefinitie weergeven.

Dementie is een ernstige en uiteindelijk fatale aandoening die berust op een voortschrijdende achteruitgang van het functioneren van de hersenen. Anders gezegd: dementie is een hersenaandoening waarin het gehele geestelijke functioneren steeds verder achteruit gaat, zodat het normale zelfstandige leven uiteindelijk niet meer mogelijk is. Dementie is een syndroom, dat wil zeggen: een verzameling van symptomen die zich tegelijkertijd voordoen en verschillende oorzaken kunnen hebben. De symptomen zijn geheugenstoornissen en cognitieve stoornissen. De stoornissen kunnen elk een duidelijke beperking in het sociaal of beroepsmatig functioneren veroorzaken en betekenen een significante beperking ten opzichte van het vroegere niveau. De stoornissen komen niet uitsluitend voor tijdens het beloop van een acute verwardheid (delirium). Symptomen die ook vaak voorkomen bij dementie zijn onder andere stemmingswisselingen, woede, agressie, angst, apathie, achterdocht en verzamelwoede.⁶

Dagindeling en structuur bepalen voor een groot deel de kwaliteit van het leven. Voor een dementerende zijn deze dagindeling en structuur noodzaak. De demente mens heeft te kampen met problemen als desoriëntatie van tijd, plaats en persoon. Een vaste dagindeling die zorgt voor structuur kan de dementerende helpen met tijds- en plaatsbepaling, waardoor het gevoel van veiligheid toeneemt en onzekerheid afneemt. Een aantal methodes die binnen het vakgebied zijn ontwikkeld hebben hun nut bewezen.

In het beginstadium wordt de dementerende mens onzeker omdat hij weet dat zijn geheugen hem in de steek laat. Dit brengt een gevoel van onveiligheid en daardoor onzekerheid mee. Mede daarom wordt er veelal gekozen voor een groepsgerichte aanpak. In een groep kunnen mensen zich veiliger voelen omdat ze allemaal te maken hebben met dezelfde problematiek en daardoor (waarschijnlijk) niet voortdurend door elkaar worden verbeterd. Voor deze groepen zijn specifieke methodes met betrekking tot de communicatie en de benadering ontwikkeld, methodes die bij het stadium van dementie passen. Deze heten ROT, ROB, reminiscentie, validation en warme zorg.⁷

Dementie is een ziekte die op dit moment niet is te genezen. De zorg moet gericht zijn op het ondersteunen en compenseren van de bewoner en zijn omgeving om de leefwijze die men had zo veel mogelijk te continueren en een hoge kwaliteit van leven te bereiken. De dementerende kampt met eenzaamheid en de zorg in eigen huis is te intensief, te kostbaar en de belasting wordt voor de mantelzorgers te groot. Hierdoor komt het beschermd groepswonen in beeld.⁸

---

⁴ Thuiszorg Carint, *De cliëntenraad van Hengelo Zuid-Oost*

⁵ <http://www.carint.nl/web/site/default.aspx?m=over>

⁶ <http://www.dementie.be/basisinfo/allcontent.asp?id=2>

⁷ Voogt, T. en E. Dansen, *werken met demente ouderen*, Houten, Bohn Stafleu Van Loghum, 2001

⁸ <http://www.wonenmetdementie.nl/home.do>

5.1.2.2 Beschermd groepswonen vanuit de theorie

Beschermd groepswonen wordt ook wel kleinschalige zorg genoemd. Beschermd groepswonen is kleinschalige zorg die geboden wordt aan mensen met dementie in een huiselijke en herkenbare omgeving. De bewoners vormen er met elkaar een “gewoon” huishouden en kunnen zelf hun dagelijks leven inrichten. De medewerkers zijn onderdeel van het huishouden en sluiten, in de ondersteuning en zorg die zij verlenen, zo veel mogelijk aan bij de leefstijl en de voorkeuren van de bewoners. Ieder mens woont het liefst in zijn eigen huis, ook wanneer hij zorg nodig heeft. Maar voor mensen met dementie kan het moment komen, waarop dat niet langer mogelijk is. Het is dan fijn voor de dementerende ouderen als ze niet langer thuis kunnen wonen, ze zich het meest op hun gemak voelen in een veilige, herkenbare en huiselijke omgeving.⁹

Mensen willen meer privacy, meer kwaliteit en meer individualiteit. Dementerenden lijken assertiever en zelfbewuster te zijn in kleinschalige projecten in vergelijking met een verpleeghuis. Net als ieder mens gedragen zij zich zoals zij goeddunken, naar vermogen uiteraard. Een omgeving die in veel opzichten gelijk is aan wat zij van huis uit gewend zijn prikkelt hen meer om zich op een positieve manier te gedragen. Maar het vertraagt de ziekte echter niet. De zorg is vooral gericht op de kwaliteit van het leven. Kleinschalig wonen laat de mensen zo veel mogelijk in hun oude doen en compenseert alleen voor de beperkingen. De cliënt wordt weer mens.¹⁰

Gemeenschappelijk is de intentie om de dementerende oudere zoveel mogelijk het eigen leven voort te laten zetten door het bieden van een huiselijke, vertrouwde omgeving met nadruk op het bieden van ondersteuning bij het dagelijkse leven, waarbij de wensen en behoeften van de bewoner centraal staan. Het wonen en de ondersteuning bij het dagelijkse leven staat bij kleinschalige zorg centraal. Daarnaast gaat het ook om de bejegening van de bewoners en de attitude van de zorg. Dit zijn allemaal moeilijk meetbare eenheden.¹¹

Volgens onderzoek van het Trimbos-instituut en het EMGO-VUmc zijn de volgende punten de meest wezenlijke voorwaarden voor kleinschalig wonen, ook wel de zes geboden van kleinschalig wonen genoemd:

- Bewoners vormen een eigen huishouding en een groep met elkaar (er zijn geen bezoektijden, de woonvorm lijkt op een gezinssituatie en de familie kan mee-eten en helpen in de zorg).
- De woonvorm wordt gekenmerkt door een archetypisch huis (de inrichting van de woning is van jezelf, de woning is herkenbaar als huis met een brievenbus, wasmachine etcetera).
- De bewoner heeft de regie over de inrichting van zijn dagelijks leven (zoals opstaan en naar bed gaan wanneer je zelf wilt).
- Het personeel is onderdeel van het huishouden (vast team medewerkers, personeel loopt niet in uniform).
- Er wordt een gewoon huishouden gevoerd (zelf koken, de tafel dekken en samen eten).
- Een bewoner blijft in voor en tegenspoed een bewoner. Externe dwang ontbreekt (tot je dood er kunnen blijven wonen).¹²

Het kleinschalig groepswonen is een oplossing voor de weinige privacy die bewoners genieten in verpleeghuizen. Tevens bieden verpleeghuizen geen geborgenheid en veiligheid aan de dementerenden, terwijl ze daar juist een zodanige behoefte aan hebben. In tabel 1 hebben we het verpleeghuis als tegenpool afgezet tegen werken in een kleinschalige woonsetting, zoals in de theorie beschreven staat.

⁹ http://www.zorgvisiearchief.nl/article_full.cfm?id=30906&start=1

¹⁰ Nouws, H., *Huiselijk en vertrouwd: handreiking voor de bouw en inrichting van woonvoorzieningen voor dementerenden*, Heerhugowaard, NIZW, 2001

¹¹ Stoelinga, B. en M. Talma, *Leren van veranderen, kleinschalige zorg voor mensen met dementie*, Utrecht, NIZW, 2004

¹² Depla, M. en S. te Boekhorst, *Kleinschalig wonen voor mensen met dementie: doen of laten?*, Utrecht, Trimbos-instituut en het EMGO-VUmc, 2007

Tabel 1 ¹¹

Verpleeghuis	Kleinschalig wonen
De nadruk ligt op lichamelijke aspecten.	De nadruk ligt op de omgang met bewoners (begeleiden, ondersteunen).
Bejegening: de patiënt verblijft in een instelling (met richtlijnen, procedures, wetten)	Bejegening: 'thuiszorgattitude': de medewerker is te gast bij de bewoner (meer eigen verantwoordelijkheid van de medewerker).
De bewoner wordt verzorgd (de cliënt heeft enkel beperkingen).	De bewoner krijgt begeleiding bij zelfredzaamheid (de cliënt heeft ook mogelijkheden)
Planning van het werk: overzichtelijk.	Planning van het werk is minder overzichtelijk: de medewerker moet creatief en flexibel kunnen handelen
Afzonderlijke taken uitvoeren.	Breed pakket aan taken: huishouden, koken, activiteiten begeleiden.
Altijd met collega's op de afdeling.	Ook alleen werken: verantwoording kunnen nemen, in gecompliceerde situaties kunnen optreden, feedback geven en nemen.
Activiteiten worden van buitenaf aangereikt.	Activiteitsaanbod van binnenuit: dagelijkse activiteiten staan centraal.

Een ander verschil tussen beschermd groepswonen en wonen in een verpleeghuis is dat de cliënten bij beschermd groepswonen het actief en passief mee kunnen maken wat er gebeurd in het huis. Ze krijgen zorg op maat. De zorg wordt meer aangesloten op de behoeften van de cliënt. Ook zal er meer rust op de beschermde woongroepen heersen dan in verpleeghuizen. In verpleeghuizen bestaan er groepen van tien cliënten en is er veel in en uitloop, door zowel medewerkers als cliënten. In een verpleeghuis heerst er veel onrust, doordat de bewoners niet weten wat er gaat gebeuren. De cliënten worden steeds in de wacht gezet. Het is ongestructureerd. De cliënten weten niet waar ze op moeten wachten. Een kleinere groep, zoals het beschermd groepswonen geeft meer overzicht op de mensen die er thuis horen. Tevens is het ook overzichtelijker voor de medewerker. Het is duidelijk wat er in een huiskamer gebeurt. Er wordt gestreken, gekookt of iets dergelijks. De bewoners hebben niet zo de neiging om de huiskamer uit te vluchten. Het is overzichtelijk wat er gebeurd. Ze weten waar ze aan toe zijn. Dit zal een stukje rust en structuur geven.¹³

De opkomst van kleinschalig wonen in de zorg voor ouderen in een kwetsbare gezondheidssituatie past bij de tijdgeest waarin zorginstellingen meer aandacht besteden aan de veranderde vraag van cliënten. Veel organisaties hebben belangstelling voor kleinschalig wonen en de visie op kleinschaligheid.

Het verpleeghuis De Landrijt in Eindhoven en het verpleeghuis De Bleerinc in Emmen waren de eerste huizen die experimenteerden met kleinschalige zorg. Geïnspireerd door deze projecten ontwikkelde men in Haarlem de ideeën voor een woonvoorziening geschikt voor mensen met dementie, Het Anton Pieckhofje. Het hofje bestaat uit zes woningen elk geschikt voor de huisvesting van zes bewoners. Het hofje werd in 1989 geopend en was de eerste speciaal voor deze doelgroep gebouwde kleinschalige woonvoorziening in Nederland.¹¹

Met het inrichten van het beschermd groepswonen, moet rekening gehouden worden met:

- Het compenseren van psychische en lichamelijke beperkingen van de ziekte. De bewoner moet de woning kunnen herkennen, zich er zelfstandig in kunnen bewegen, zich zelfstandig kunnen ontplooiën en hun zelfvertrouwen behouden.
- Het voorkomen van negatief gedrag. Het gebouw moet zo min mogelijk stress veroorzaken zodat bewoners zo min mogelijk negatief gedrag ontwikkelen.
- Het handhaven of verbeteren van de kwaliteit van leven in deze levensfase. Bewoners moeten keuzevrijheid, bewegingsvrijheid en privacy hebben. Zij moeten zich herkennen in de omgeving.

¹¹ Stoelinga, B. en M. Talma, *Leren van veranderen, kleinschalige zorg voor mensen met dementie*, Utrecht, NIZW, 2004

¹³ Haan, N. de (projectleider beschermd groepswonen), *beschermd groepswonen*, door M. Bosman en M. Roeleveld, 03-12-2007, Hengelo

- Het instandhouden van restvermogens.¹⁰

5.1.2.3 Beschermd groepswonen binnen Carint

Carint wil met haar visie en haar doen en laten een belangrijke bijdrage leveren aan de vermaatschappelijking van de zorg aan mensen die langdurig afhankelijk zijn van zorg. Carint streeft ernaar haar cliënten volwaardig in de samenleving te laten participeren, waarbij het zelfstandig wonen als belangrijke voorwaarde wordt gezien.¹⁴

Op het moment dat thuis wonen niet meer mogelijk is, zorgt Carint voor een omgeving die zo thuis mogelijk is. Een eigen woonomgeving, privacy en de mogelijkheid het eigen ritme te handhaven zijn zeer belangrijke voorwaarden.¹⁵

Voor mensen met zwaardere dementie, die niet meer in staat zijn om zelf de regie over hun leven te voeren is Carint bezig met het ontwikkelen van kleinschalige woonvormen. Carint noemt dit beschermd groepswonen. Onder beschermd groepswonen verstaat Carint: woon en verblijfsvormen met 24-uurs nabije zorg en bescherming, ofwel onzelfstandige woonvormen met fysieke aanpassingen en de aanwezigheid van zorginfrastructuur. Ze willen de mensen weer een thuis geven. Het beschermd groepswonen komt het meeste overeen met de term kleinschalig wonen zoals die in landelijk wordt gebruikt.¹⁵

Beschermd groepswonen houdt in dat er groepswoningen zijn voor zes bewoners, die daar verzorgd worden en met hulp van medewerkers en vrijwilligers samen hun eigen huishouding voeren. Bij beschermd groepswonen ligt het accent op het gezamenlijk doorbrengen van de dag in de huiskamer en daar waar dat gewenst wordt in de eigen zit/slaapkamer van de bewoner.¹⁴

Carint beschouwd een groepsgrootte van zes cliënten als een ideaal aantal. Dit wordt als overzichtelijk ervaren. Carint kiest voor deze groepsgrootte omdat toezicht en de basiszorg door één personeelslid mogelijk is, een huiskamer gezellig is en niet te groot moet zijn en de organisatie van de zorg efficiënt is.¹⁵ Op een locatie worden twee tot vier woongroepen geclusterd. Het wonen in een groepswoning staat in het teken van huiselijkheid en herkenbaarheid, met ruimte voor individuele interesses. Ook in deze woonvorm is 24 uur per dag zorg, begeleiding, behandeling en/of toezicht noodzakelijk.¹⁴

De doelgroep bestaat uit cliënten met een psychogeriatrische aandoening waardoor zij een sterk verminderde zelfredzaamheid hebben. Het is voornamelijk bedoeld voor mensen met dementie. Het gaat om een gesloten setting. Dat wil zeggen dat de voorkeur op slot zit waardoor bewoners niet vrij in en uit kunnen lopen. Als je bewoners op een gesloten afdeling/groep laat wonen valt een dergelijke afdeling onder de BOPZ-regelgeving. Deze regelgeving maakt het mogelijk dat begeleiders maatregelen kunnen treffen die de bewegingsvrijheid van de bewoners inperken (voorkeur op slot, bedhekken omhoog en dergelijke). Dat inperken van de persoonlijke vrijheid is af en toe nodig omdat deze bewoners een gevaar voor zichzelf of de omgeving kunnen zijn door hun ziekte/dementie.¹²

Binnen Carint is de keuze gemaakt voor de doelgroep mensen met dementie die hier ook een BOPZ afhandeling voor hebben. BOPZ staat voor Bijzondere Opname Psychiatrische Ziekenhuizen. Binnen Carint is ervoor gekozen om met name met dementerenden een groep van zes te creëren. Er is binnen Carint nu nog geen bepaalde leeftijdscategorie. Het gaat nu vooral om 80-plussers.¹²

Cliënten hebben recht op een zo gewoon mogelijk leven, dat aansluit op datgene waarmee zij vertrouwd zijn. Het moet voor cliënten in alle gevallen mogelijk zijn om het eigen ritme te handhaven. De woonomgeving moet zoveel mogelijk aansluiten op de belevingswereld van de cliënt. Voorkomen moet worden dat hun leven onnodig verstoord wordt door eisen van de omgeving.¹⁴

Daarom heeft Carint als visie binnen beschermd groepswonen dat mensen in een zo normaal mogelijke omgeving kunnen blijven wonen. Hoe kleiner de groep, hoe meer het een thuissituatie kan

¹⁰ Nouws, H., *Huiselijk en vertrouwd: handreiking voor de bouw en inrichting van woonvoorzieningen voor dementerenden*, Heerhugowaard, NIZW, 2001

¹² Haan, N. de (projectleider beschermd groepswonen), *beschermd groepswonen*, door M. Bosman en M. Roeleveld, 03-12-2007, Hengelo

¹⁴ <http://www.carint.nl/Web/Site/default.aspx?m=nieuws&a=d&guid=3BF3CB75-6E83-422F-9805-1D5B3BB17A60>

¹⁵ Raad van bestuur Carint (opdrachtgever), *Conceptrapportage concretisering woonzorgvormen: beschermd / groepswonen dementerenden*, Carint, 2005

benaderen. De groepsgrootte bootst een gezin na. Met een groep van zes cliënten kan men een redelijk normaal huishouden hebben. Doordat de cliënten niet meer afhankelijk zijn van de centrale keuken, kan er zelf gekookt worden. Ook zal de was voor een groot deel zelf gedaan moeten worden op de groep. Doordat het groepswonen zoveel mogelijk op een thuissituatie moet lijken, zal de familie ook meer betrokken raken bij de groep.¹²

Carint wil vier doelstellingen hanteren wat betreft beschermd groepswonen voor dementerenden:

- Volledige controle over licht, geluid en geur, afgestemd op de behoeften van de individuele bewoner, de groep en de tijd van de dag.
- Verruiming van de leefruimte voor de individuele beperkingen, maar wel met behoud van veiligheid.
- Optimale ondersteuning van de nachtsituatie zodat de bewoners ook gedurende de nacht zo zelfstandig mogelijk kunnen zijn.
- Een goede interne informatievoorziening.¹⁴

De belangrijkste doelstelling van beschermd groepswonen is om zoveel mogelijk het normale ritme van de mensen met dementie proberen vast te houden. De dagstructuur die de cliënten thuis gewend waren, moet weer zoveel mogelijk terugkomen. In de kleinere groepswoningen wil Carint de activiteiten meer terughalen naar de groep zelf, zodat de cliënten kunnen zien wat er gebeurt. Hiermee wordt bedoeld dat de cliënten bijvoorbeeld kunnen ruiken dat er gekookt wordt. Zo zijn de cliënten veel meer onderdeel van het huishouden. Bij het beschermd groepswonen gaat het er niet zozeer om dat de cliënten hun zelfredzaamheid behouden en/ of verder opbouwen. Maar het is wel mogelijk dat mensen willen en kunnen doen wat ze van plan waren. Als ze iets willen, krijgen ze hier de gelegenheid voor.¹²

Carint wil een normaliserende en activerende omgeving creëren voor dementerenden met activiteiten die zo veel mogelijk aansluiten op de levensloop en de leefwereld van de cliënten.¹⁶

Beschermd groepswonen is vraaggericht. Vraaggerichtte zorg houdt in dat activiteiten rond de bewoner worden georganiseerd. De dagindeling van de bewoner structureert de uitvoering van deze activiteiten.¹⁵

Door middel van beschermd groepswonen voor dementerenden streeft Carint naar:

- Het compenseren van psychische en lichamelijke beperkingen van de ziekte. Bewoners moeten de woning kunnen herkennen, zich er zelfstandig kunnen bewegen, zich zelfstandig kunnen ontplooiën en hun zelfvertrouwen behouden.
- Het voorkomen van negatief gedrag. Het gebouw moet zo min mogelijk stress veroorzaken, zodat bewoners zo min mogelijk negatief gedrag ontwikkelen.
- Het behoud of het verbeteren van de kwaliteit van leven van dementerende ouderen. Bewoners moeten keuzevrijheid, bewegingsvrijheid en privacy hebben.
- Het in stand houden van restvermogens. Bewoners moeten de ruimte hebben om actief te blijven met allerlei huiselijke bezigheden en hobby's.
- Het ondersteunen van personeel ter voorkoming van onnodige belasting. Het personeel moet zo min mogelijk in hoeden grijpen in de groep. Zo veel mogelijk kunnen overlaten aan de bewoners zelf en daardoor zo min mogelijk zorg en toezicht hoeven uitoefenen.¹⁴

De uitgangspunten vanuit beschermd groepswonen voor de cliënten zijn:

- Cliënten met dementie hebben recht op een goede kwaliteit van leven (een zo gewoon mogelijk leven dat aansluit op datgene waarmee zij vertrouwd zijn).
- Cliënten met dementie hebben recht op keuzevrijheid (Carint stelt de wensen van de cliënten centraal en maakt keuzes mogelijk).
- Carint sluit aan bij de individuele behoefte van de cliënt (keuzevrijheid voor cliënten, er is een individuele benadering van de behoefte aan zorg en welzijnsdiensten).

¹² Haan, N. de (projectleider beschermd groepswonen), *beschermd groepswonen*, door M. Bosman en M. Roeleveld, 03-12-2007, Hengelo

¹⁴ <http://www.carint.nl/Web/Site/default.aspx?m=nieuws&a=d&guid=3BF3CB75-6E83-422F-9805-1D5B3BB17A60>

¹⁵ Raad van bestuur Carint (opdrachtgever), *Conceptrapportage concretisering woonzorgvormen: beschermd / groepswonen dementerenden*, Carint, 2005

¹⁶ Zwienenberg, J. (projectleider), *basisprogramma van eisen: beschermd groepswonen voor dementerenden*, september 2006

- Carint benadert cliënten vanuit meerdere perspectieven. (Cliënten worden getypeerd in 1. de doelgroep waarbinnen zij vallen 2. de zorg die zij nodig hebben en 3. de woonsetting die erbij past).
- Carint creëert een veilige omgeving voor de cliënt.¹⁶

Door de komst van beschermd groepswonen zal het huidige personeel en de toekomstige medewerkers zelfstandiger moeten worden. Over het algemeen staat er één woonbegeleider op de groep en in de piekuren zal deze ondersteund worden door een collega. Het vraagt een omslag in het denken en doen van de medewerkers van Carint. Naast de specifieke kennis van het verzorgen van ouderen, moeten zij ook een huishouden draaiend kunnen houden. Uiteraard krijgen deze medewerkers wel ondersteuning bij het uit bed halen van de mensen of hulp van een diëtiste of dagbestedingscoach. Toch wordt een groter beroep gedaan op hun eigen zelfstandigheid en zelfredzaamheid.¹⁴

Er staat vast personeel op de groep, omdat het wenselijke stabiliteit brengt. Carint zorgt voor teams die zelfstandig kunnen werken. Carint behartigt de belangen van de cliënt door het instellen van een persoonlijk begeleider.¹⁵

Het personeel moet of een verzorgende of een SPW-opleiding hebben. Er moet 24 uur per dag een verzorgende van niveau 3 aanwezig zijn. Woonbegeleiders krijgen een opleiding tot woonbegeleider. Hier zitten een aantal modules in: kennis over dementie, hoe kom je de dag door en wat brengt het met zich mee om in je eentje op de groep te staan.

Personeel dat op een beschermde woongroep gaat werken krijgt die training. Medewerkers met een zorgachtergrond moeten SPW-modules volgen en mensen met een SPW-achtergrond krijgen modules over verzorging en medicatie. De medewerkers moeten duizendpoten zijn. Ze moeten in staat zijn om in hun eentje een beschermde woongroep te kunnen laten draaien. Ze moeten niet al te snel in de stress schieten, geduld hebben en rustig zijn.¹²

Competenties begeleiding beschermd groepswonen:

Kennis

- Met betrekking tot de bewoner: kennis over verschillende vormen van dementie, kennis over gedragsproblematiek, kennis over verschillende benaderingswijzen, weten waar op te letten als het gaat om veranderingen in gedrag en/of functioneren, weten wanneer een (para)medische discipline ingeschakeld moet worden;
- Met betrekking tot de groep: kennis over groepsdynamica.
- Overig: verantwoord samenstellen van maaltijden en weekmenu's, veiligheid en EHBO.

Vaardigheden

- Omgang met bewoners: kunnen communiceren met de bewoner, kunnen omgaan met de bewoner, mee kunnen gaan in de beleving van de bewoner, vertrouwensband kunnen creëren, adequaat met boosheid en desoriëntatie om kunnen gaan, non-verbale signalen oppikken en vertalen;
- Omgang met familie: kunnen communiceren en onderhandelen met familie, uitleg en informatie kunnen geven en informatie van familie juist kunnen overdragen naar collega's;
- Beheersen van "technische" en basis zorgvaardigheden als tillen, maken van transfers, gebruik van rolstoelen, begeleiden van wassen, kleden, toiletgang, eten en drinken. Zowel gericht op actieve als passieve deelname van de bewoner;
- Beheersen van huishoudelijke en begeleidende vaardigheden zoals koken, schoonmaken, wassen, hobbyactiviteiten en dergelijke;
- Eigen functioneren: zelfstandig kunnen werken, eigen werk kunnen indelen en afstemmen op de bewoners, kunnen reflecteren op normen, waarden en gedrag in het werk;

¹² Haan, N. de (projectleider beschermd groepswonen), *beschermd groepswonen*, door M. Bosman en M. Roeleveld, 03-12-2007, Hengelo

¹⁴ <http://www.carint.nl/Web/Site/default.aspx?m=nieuws&a=d&guid=3BF3CB75-6E83-422F-9805-1D5B3BB17A60>

¹⁵ Walters, M. (projectleider), *conceptrapportage concretisering woonzorgvormen: beschermd / groepswonen dementerenden*, Carint, 2005

¹⁶ Zwieneberg, J. (projectleider), *basisprogramma van eisen: beschermd groepswonen voor dementerenden*, september 2006

- Overig: mondeling en schriftelijk kunnen rapporteren en goed kunnen afstemmen met collega's en andere zorgverleners.

Houding

- Omgang met bewoner: interesse tonen in gevoelens van anderen, actief luisteren, benaderingswijzen toepassen die aansluiten bij de bewoner, geduld hebben, inlevend vermogen hebben, belevings- en vraaggericht werken, zelfredzaamheid stimuleren;
- Omgang met de groep: verantwoordelijkheid voor de groep bewoners kunnen dragen, flexibel in kunnen spelen op het groepsproces, zelfredzaamheid stimuleren, wensen van bewoners regelmatig bespreken;
- Omgang met familie: wensen en verwachtingen over en weer regelmatig bespreken;
- Wat betreft het eigen functioneren kunnen de medewerkers kritisch op hun eigen functioneren reflecteren en op normen, waarden en gedrag in het werk.¹⁷

De overgang van de verzorging en verpleeghuizen naar kleinschalig wonen heeft grote gevolgen voor vrijwel iedereen: cliënten, familie en mantelzorgers en medewerkers.

Gevolgen voor de cliënten zijn dat vooral de woonomgeving verandert en verbetert voor hen. Ze krijgen eigen zit/slaapkamers, er komen minder cliënten bij elkaar in een huiskamer en er is meer ruimte voor individuele wensen. Gevolgen voor medewerkers zijn dat in het beschermd groepswonen zorg en begeleidende taken door één persoon worden uitgevoerd. Deze medewerker wordt woonbegeleider genoemd. In deze taken kan de woonbegeleider ondersteund worden door vrijwilligers of door familie van de bewoners.¹⁴

Het beschermd groepswonen heeft positieve en negatieve gevolgen voor de familie. Dit zijn de volgende:

Positieve gevolgen:

- Familie kent de medewerkers beter en andersom.
- Familie kan de verwachtingen duidelijker uitspreken.
- Contact zal veel directer en duidelijker zijn. Medewerkers kunnen zich niet verschuilen achter een andere collega over het feit dat ze er bijvoorbeeld niets vanaf wisten.
- De betrokkenheid van de familie kan groter zijn. De insteek is dat de familie vanaf het begin af aan al betrokken is bij zo'n groep. Er moet in kaart worden gebracht hoe het allemaal zal gaan. We hopen op meer betrokkenheid van de familie.
- De familie zal alle medewerkers, de bewoners en de familie hiervan kennen.

Negatieve gevolgen:

De familie wil er allemaal niets van weten. Hiermee bedoelen we dat de familie al snel zegt van 'we geven de zorg nu uit handen en het is goed zo'. Ze zullen niet meer aan directe zorg doen, maar wel op bezoek komen.

Carint vindt de bijdrage van familie en vrijwilligers belangrijk. Carint zorgt ervoor dat hun inbreng optimaal kan zijn en zij zich thuis kunnen voelen zonder dat er teveel nadelige effecten voor de groep ontstaan.¹⁵

De valkuilen van beschermd groepswonen zijn:

- Het financieren van beschermd groepswonen. Je kunt niet één groepswoning voor zes cliënten ergens los in een woonwijk neerzetten, want dan wordt het veel te duur. Dit komt doordat er 's nachts ook iemand aanwezig moet zijn. En die nachtzorg maakt het dus ook duurder. Er moeten vier groepen aan elkaar gekoppeld worden om de nachtzorg betaalbaar te maken.

¹² Haan, N. de (projectleider beschermd groepswonen), *beschermd groepswonen*, door M. Bosman en M. Roeleveld, 03-12-2007, Hengelo

¹⁴ <http://www.carint.nl/Web/Site/default.aspx?m=nieuws&a=d&guid=3BF3CB75-6E83-422F-9805-1D5B3BB17A60>

¹⁵ Raad van bestuur Carint (opdrachtgever), *Conceptrapportage concretisering woonzorgvormen: beschermd / groepswonen dementerenden*, Carint, 2005

¹⁷ Zwieneberg, J. (opdrachtgever), *Beschermd groepswonen: scholingsprogramma begeleidend en verzorgend personeel*, december 2006

- Uit ervaringen elders in het land blijkt dat het personeel met een zorgachtergrond moeite zal hebben met het invullen van de dag. De begeleidende kant zal voor een stuk ontbreken, omdat zij die kennis niet hebben.
- Het personeel zal het idee hebben dat ze in een klein gedeelte een verpleeghuis aan het werk zijn. Ze moeten de oude verpleeggedachten loslaten. Ze zijn met een groep mensen aan het werk, die toevallig wel dementerend zijn en andere zorgvragen hebben. Maar voor een groot deel gaat het meer om het leven en het wonen, en zorg is een onderdeel van het leven van deze mensen. Er zal meer begeleid moeten worden, dan verzorgen. De zorg moet niet op de voorgrond staan. Het gaat meer om het leven op zo'n groep en hoe je zo'n dag doorkomt. Een valkuil kan zijn dat er te medisch en te verzorgend om wordt gegaan met de doelgroep. Het is gewoon een andere manier van omgaan met invulling geven aan de dag.
- Een valkuil kan ook zijn dat er te veel rekening wordt gehouden met dat vrijwilligers en familie meer zouden willen doen in zo'n groepswoning. Dat zij meer inzet zouden tonen.
- Het is geen valkuil, maar wel een risico dat er onvoldoende gekwalificeerd personeel is om de groepen goed te kunnen bemannen. Hiermee wordt bedoeld dat de mensen die verzorgend zijn opgeleid het niet zo zien zitten om op een woongroep te werken in verband met het huishouden en begeleiden. En vanuit de SPW-hoek zitten een aantal mensen niet te wachten op het wassen van mensen en hulp bij de toiletgang.¹²

Carint gaat de komende jaren beschermd groepswonen voor dementerende ouderen realiseren op verschillende locaties in Hengelo en de Hof van Twente.¹⁷

Hier gaat het om de volgende locaties:

- De Stoevelaar in Goor
- Berflo Es in Hengelo
- Klein Driene in Hengelo
- Elisabethstraat Hengelo
- Humanitas Hengelo (Deze zal als eerste gerealiseerd worden samen met de Arnholtskamp in het voorjaar van 2009)
- Het Woolde in Hengelo
- St. Elisabeth in Delden
- De Arnholtskamp in Markelo (Deze zal als eerste gerealiseerd worden samen met Humanitas in het voorjaar van 2009)^{12 18}

---

¹² Haan, N. de (projectleider beschermd groepswonen), *beschermd groepswonen*, door M. Bosman en M. Roeleveld, 03-12-2007, Hengelo

¹⁷ Zwienenberg, J. (opdrachtgever), *Beschermd groepswonen: scholingsprogramma begeleidend en verzorgend personeel*, december 2006

¹⁸ Carint, *Folder beschermd en verzorgd wonen, nieuwe woonvormen*

Deelvraag 2

Wat houdt de functie dagbestedingscoach binnen Carint in?

In dit hoofdstuk hebben we als eerste het begrip dagbesteding beschreven. Hierna volgt een beschrijving over de functie dagbestedingscoach binnen Carint. Hier worden bijvoorbeeld de functie-eisen en taakbeschrijvingen benoemd.

5.2.1 Dagbesteding

Het woord dagbesteding is te splitsen in twee woorden namelijk “dag” en “besteding”. Het woord dag heeft de betekenis van een tijdseenheid. Het woord besteding betekent gebruik of aanwending. Het gaat dus om het gebruik van de dag. Het besteden van de dag leert een ieder in elke veranderende fase of situatie van het leven. In je omgeving heb je voorwaarden nodig om je eigen dagbesteding te creëren en keuzes te maken. Je maakt deze keuzes door de wisselwerking met anderen.

Mogelijkheden van dagbesteding die je niet kent, kies je niet. Natuurlijk kun je veel zelf ontdekken, maar de kennis doe je op bij anderen. Je hebt anderen in je omgeving nodig om keuzes te kunnen maken.

Dagbesteding moet een thuishaven en een uitvalsbasis zijn. Hiermee bedoelen we dat ieder een vertrouwde plek nodig heeft waar je je veilig voelt om met keuzes te experimenteren. De plek die als opstap fungeert om naar buiten te treden.

Dagbesteding moet je kunnen zien als toekomstperspectief. Ieder mens heeft behoefte aan een toekomstperspectief. Hier gaat het om wensen en verlangen waar je naar kunt streven of om zolang en zoveel mogelijk jezelf te kunnen blijven en je te kunnen ontplooiën.

Dagbesteding sluit aan op je persoonlijke wensen en mogelijkheden. Ieder mens heeft andere wensen en mogelijkheden. Als specialist in dagbesteding ga je uit van de persoonlijke wensen en mogelijkheden.

Het gevaar bestaat dat dagbesteding binnen organisaties vaak wordt gezien als alleen een zaak van medewerkers welzijn en activering alleen. Andere disciplines besteden weinig of geen aandacht aan dagbesteding van een cliënt. Als je dagbesteding ziet als iets heel normaal en als alles wat je op een dag doet, dan is het een onderdeel van de taken van alle betrokkenen bij de cliënt in en buiten de organisatie. Het ontwikkelen van visie en beleid voor welzijn en dagbesteding is van groot belang voor de cliënt en dus een gezamenlijk belang. Het moet zo breed mogelijk worden gedragen om zoveel mogelijk recht te doen aan de eigenheid van de cliënt.¹⁹

5.2.2 Dagbestedingscoach

De functie van dagbestedingscoach is een logisch gevolg van de ontwikkelingen in de visie op zorg en welzijn voor ouderen. In de visie staan de welzijnsaspecten steeds centraler. Dit gaat gepaard met sterke individueel gericht kijken en begeleiden. Beide ontwikkelingen - meer welzijnsgericht en individueel gericht - hebben ertoe geleid dat de individuele cliënt meer in beeld komt. Daarmee is dagbesteding, als onderdeel van welzijn, ook het terrein van verzorgende medewerkers, vrijwilligers en familie. Zij krijgen taken in de uitvoering terwijl de coördinatie en ondersteuning in handen blijven van de activiteitenbegeleider. Hierdoor is de oorspronkelijke functie van activiteitenbegeleider als aanbieder van activiteiten ingrijpend veranderd. Er is een nieuwe functie ontstaan: de dagbestedingscoach.

Volgens de organisatie Cerein die een inspirerende bijdrage levert aan het leren en ontwikkelen van de functie dagbestedingscoach luidt de definitie dagbestedingscoach als volgt:

De dagbestedingscoach is verantwoordelijk voor de coördinatie, organisatie en kwaliteitsbewaking van dagbesteding van cliënten. Het coachen van uitvoerenden is een wezenlijk onderdeel van het takenpakket.²⁰

Carint wil graag specialisten die inhoudelijk verdieping kunnen aanbrengen en coaching kunnen geven aan medewerkers op gebied van welzijn en dagbesteding. Ze coördineren, terwijl de taken in de uitvoering liggen bij de breed geschoolde medewerkers, maar ook toenemend bij de familie, mantelzorgers en vrijwilligers. Het idee hiervoor zal de intrede van de dagbestedingscoach zijn die als specialist op het gebied van welzijn en activering binnen Carint werkt. De dagbestedingscoach zal er

¹⁹ Noordink.D, *Verkenning notitie: De dagbestedingscoach binnen Carint*, 2004

²⁰ Cerein, *functiebeschrijving dagbestedingscoach*

naar moeten streven om met en voor de cliënt te zoeken naar en vorm te geven aan een zo normaal mogelijke en betekenisvolle dagbesteding. Met zo normaal mogelijk bedoelen we de vormen van dagbesteding die een voortzetting zijn van wat de cliënt de laatste tijd deed. Betekenisvol verwijst naar de specifieke vragen die ieder persoonlijk heeft en de kwaliteit van leven bepalen.

Carint wil drie aparte werkgebieden onderscheiden voor de dagbestedingscoach, namelijk extramuraal (thuiszorg), intramuraal (verzorgd wonen) en beschermd groepswonen binnen kleinschalige woonvormen voor dementerende ouderen.

Carint ontwikkelt de functie van dagbestedingscoach parallel met het beschermd groepswonen. Het welzijn van cliënten in een woongroep wordt voor een groot deel bepaald door een goede invulling van de dag en een goede sfeer. Dit is niet eenvoudig te realiseren. Verpleeg en verzorgingshuismedewerkers zijn hiervoor in principe niet opgeleid. Zij ontvangen rond dit specifieke onderwerp ondersteuning en coaching van dagbestedingscoaches. Een dagbestedingscoach kan deze rol ook hebben voor mantelzorgers.¹⁶

Carint ziet de dagbestedingscoach als een specialist op het gebied van welzijn en activering. De dagbestedingscoach zal op dit gebied coachend aanwezig zijn voor de cliënt en zijn omgeving. In die omgeving bevinden zich medewerkers van andere disciplines, mantelzorgers en vrijwilligers.

De kern van de functie is de wensen van zowel individuele als groepen bewoners/cliënten op grond van afgenomen intakes te inventariseren en het begeleiden en coachen van betrokken medewerkers en mantelzorgers van de betreffende cliënten. Tevens begeleidt de dagbestedingscoach tijdelijk cliënten. Dit met het doel, te komen tot een zinvolle dagbesteding voor deze cliënten.¹⁹

Als dagbestedingscoach kijk je holistisch naar de cliënt. Dus je moet niet alleen kijken naar zorgvragen maar ook naar de sociale en psychische hulpvraag van de cliënt. Wie is die cliënt, hoe heeft hij/zij geleefd, wat wil hij/zij hier van voorzetten, hoe gaan we dat doen, is er nog familie/mantelzorg, welke bezigheden had de cliënt en welke zou de cliënt nog willen/kunnen doen. Dit wordt binnen Carint gedaan aan de hand van de vijf leefplangebieden die in het leefplan van Carint naar voren komen. De vijf leefgebieden zijn Leefstijl, Belangrijke contacten, Belangrijke bezigheden, Gezondheid en hulp die nodig is en Wat is in de omgeving belangrijk.²¹

De dagbestedingscoach zal actief zijn op de volgende terreinen van welzijn en activering:

- Deelname aan de samenleving via sociaal-culturele activiteiten
- Zelfredzaamheid en integratie via aangepaste vraaggerichte activiteiten
- Verbetering nastreven en voorkomen van verslechtering via professioneel methodisch begeleiden van activiteiten.¹⁹

De kern van de functie dagbestedingscoach is het ontwikkelen, organiseren, begeleiden en (doen) uitvoeren van het dagbestedingsaanbod, zodat de bewoners zowel individueel als in groepsverband een zinvolle dagbesteding krijgen. Dagbestedingscoaches ondersteunen cliënten bij de invulling van wensen en behoeften ter beoordeling van dagbesteding. Dit gebeurt samen met de familie en woonbegeleiders en assistent-woonbegeleiders. De dagbestedingscoach streeft ernaar om met en voor de cliënt te zoeken naar en vorm te geven aan een zo normaal mogelijke en betekenisvolle dagbesteding.

De dagbestedingscoach ontvangt leiding van de verantwoordelijke teammanager en kan aanwijzingen ontvangen van en geven aan andere disciplines. De dagbestedingscoach heeft intern contact met zijn of haar leidinggevende, collega's, medewerkers en bewoners/cliënten. Extern heeft de dagbestedingscoach contact met familie/mantelzorgers, andere zorgorganisaties en vrijwilligers. Verder neemt de dagbestedingscoach deel aan interne en externe overlegvormen.

Taken en verantwoordelijkheden van de dagbestedingscoach

- Inventariseren dagbestedingswensen bij (groepen) cliënten.
- Begeleiden van cliënten en mantelzorgers aan de hand van dag/weekprogramma en/of begeleiden en adviseren van andere medewerkers bij begeleiding van cliënten en mantelzorgers.

¹⁶ Zwienenberg, J. (projectleider), *basisprogramma van eisen: beschermd groepswonen voor dementerenden*, september 2006

¹⁹ Noordink, D., *Verkennde notitie: De dagbestedingscoach binnen Carint*, 2004

²¹ Kleinsman, M. (dagbestedingscoach), *dagbestedingscoach binnen Carint*, door M. Bosman en M. Roeleveld, 13-03-2008, Hengelo

- Rapporteren van bevindingen en adviseren van medewerkers, woonbegeleiders en mantelzorgers.
- Het bieden van vakinhoudelijke ondersteuning aan uitvoerende medewerkers en mantelzorgers.
- Bijdrage leveren aan multidisciplinaire besprekingen.
- Advies over het gebruik van middelen en materialen.
- Begeleiden van vrijwilligers.
- Verrichten van administratieve en overige werkzaamheden.²²

De vijf taakgebieden van de dagbestedingscoach:

1. Intake: Deze is gericht op onderzoek naar de individuele vragen van de cliënt rond feiten en beleving met betrekking tot levensgeschiedenis, welzijn en dagbesteding. Dit mondt uit in een individueel en belevingsgericht plan.
2. Coördinatie: Dit betreft het delegeren, coördineren en afstemmen van activiteiten op basis van dat plan en het daarvoor aanspreken van interne en externe netwerken.
3. Coachen: Het ondersteunen, stimuleren en begeleiden van derden die voor de uitvoering zijn ingeschakeld, zoals verzorgenden, groepsbegeleiders, vrijwilligers, assistenten en familie/mantelzorgers.
4. Procesbewaking: Het noodzakelijke overleg rond welzijn en dagbesteding van cliënten initiëren, voorbereiden en leiden.
5. Kwaliteit: Het ontwikkelen van een visie en uitgangspunten en het doen van voorstellen die de kwaliteit van welzijn en dagbesteding van de doelgroepen in de zorgorganisatie bevorderen.

Bovenstaande taakgebieden vragen de nodige competenties van de dagbestedingscoach op de volgende gebieden:

- Vraagonderzoek via professionele intake en vraaganalyse.
- Professioneel methodisch begeleiden.
- Communicatieve vaardigheden als adviseren, coachen en onderhandelen.
- Netwerken op basis van kennis van de sociale kaart binnen de gemeentelijke grenzen.
- Ontwikkelen van visie en het geven van kwaliteitsbevorderende adviezen op welzijnsgebied.¹⁹
- Een belangrijke competentie is vraaggericht werken. Ofwel het inspelen op de vraag van bewoners/cliënten. Zelfsturing is wenselijk en noodzakelijk. Er gebeurt van alles en je moet er ter plekke op inspelen.¹⁵

Bij bovenstaande taakgebieden heeft Carint ook functie-eisen opgesteld. Deze staan in het functieprofiel van de functie dagbestedingscoach. Ook worden in dit profiel bovenstaande punten uitgebreider besproken. Voor deze informatie wordt verwezen naar het functieprofiel wat is bijgevoegd in de bijlagen.

---

¹⁵ Walters, M. (projectleider), *conceptrapportage concretisering woonzorgvormen: beschermd / groepswonen dementerenden*, Carint, 2005

¹⁹ Noordink, D., *Verkennde notitie: De dagbestedingscoach binnen Carint*, 2004

²² Carint, *functieprofiel medewerker welzijn en activering / dagbestedingscoach*, 2^e concept, 2007

Deelvraag 3

Wat wil de organisatie Carint bereiken met de implementatie van de dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen?

In dit hoofdstuk wordt beschreven wat Carint wil bereiken met de implementatie van de dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen. Er wordt ook kort beschreven wat voor een toegevoegde waarde Carint wil bereiken met de implementatie van de functie dagbestedingscoach.

Binnen Carint is beschermd groepswonen een nieuw fenomeen. Beschermd groepswonen brengt nieuwe functies met zich mee, zoals woonbegeleiders en assistent-woonbegeleider. Dit zullen vaak medewerkers zijn met een verzorgende achtergrond die zich ook in welzijnsaspecten bekwamen middels aanvullende cursussen. Om te zorgen dat er voldoende expertise is op gebied van welzijn en dagbesteding richting cliënten, mantelzorgers, vrijwilligers en woonbegeleiders is er ook een deel formatie (een deel van het vastgestelde personeelsbestand) opgenomen binnen deze woonvorm om dit deel inhoudelijk goed neer te zetten en te borgen. De dagbestedingscoach functioneert dan ook als specialist op dit gebied en begeleidt het liefst met de handen op de rug als een coach. De dagbestedingscoach zal soms bij complexe situaties in beeld komen en hij kan op verzoek van de woonbegeleiders ook structureel begeleiden.

Carint ziet dat niet alle deskundigheid in huis is bij de medewerkers die de functie van woonbegeleiding zullen gaan bekleden. Door de nieuwe functie dagbestedingscoach kan deze deskundigheid er wel komen. De dagbestedingscoach kan de woonbegeleiding ondersteuning geven. De dagbestedingscoach kan tijdens een complexe situatie de woonbegeleiding overnemen en de begeleiding verder oppakken. Daarnaast kan de dagbestedingscoach ook zijn deskundigheid delen met de woonbegeleiding. Carint wil met de implementatie van de dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen bereiken dat de woonbegeleiding wordt aangevuld en er meer deskundigheid in huis komt.²³

De dagbestedingscoach zal naast de vaste groep medewerkers staan. Hij zal vanaf de zijlijn kijken wat de individuele wensen van een bewoner zijn. Hij moet hier een inschatting van kunnen maken. De dagbestedingscoach zal dan moeten kijken hoe deze individuele wensen ook tot hun recht kunnen komen binnen de groep. Het doel van de functie dagbestedingscoach is om los van de zorgactiviteiten met name ook het welzijn goed vorm te geven en daarmee medewerkers in staat te stellen om de bewoners op een leuke manier de dag te laten door komen en aan te kunnen sluiten op de vraag van de bewoners. Medewerkers moeten terecht kunnen bij de dagbestedingscoach. Carint wil ook bereiken met de implementatie van de dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen dat de welzijnskant goed vorm krijgt.¹²

De dagbestedingscoach zal binnen beschermd groepswonen ernaar streven om met en voor de cliënt te zoeken naar en vorm te geven aan een zo normaal mogelijke en betekenisvolle dagbesteding. De dagbestedingscoach zal binnen beschermd groepswonen de dagstructuur, weekstructuur en jaarthema's introduceren. Ook zal zij er voor zorgen dat de individuele bewoner niet op de achtergrond raakt door middel van de bezoeken aan het beschermd groepswonen. Doordat de dagbestedingscoach samen zal gaan werken met de woonbegeleiding binnen beschermd groepswonen is het de bedoeling dat de bewoner het beste krijgt en de wens en de behoefte van de bewoner wordt behartigd. Samen wordt er gekeken naar het leefplan van een bewoner en er wordt een passende dagbesteding bij bedacht. Kortom, er wordt gestreefd met en voor de cliënt te zoeken naar en vorm te geven aan een zo normaal mogelijke en betekenisvolle dagbesteding.²²

Met de implementatie van de dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen zal Carint de volgende toegevoegde waarden willen bereiken voor:

- Carint
Carint gaat de deskundigheid gebruiken om de slag naar welzijnszorg te maken. De mensen gaan op een meer welzijnsgerichte manier zorg krijgen.

¹² Haan, N. de (projectleider beschermd groepswonen), *beschermd groepswonen*, door M. Bosman en M. Roeleveld, 03-12-2007, Hengelo

²² Carint, *functieprofiel medewerker welzijn en activering / dagbestedingscoach*, 2^e concept, 2007

²³ Noordink, D. (zorgmanager welzijn & activering), *dagbestedingscoach binnen Carint*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Hengelo, 17-12-2007

- De cliënten
Voor de cliënten is de toegevoegde waarde dat de cliënten aandacht krijgen hoe ze op een goede manier de dag door kunnen komen. Er wordt een goed leefklimaat voor ze neergezet. Er is iemand die kijkt naar hoe de cliënten de dag doorkomen en die kijkt naar de kwaliteit van hun leven.
- De werknemers
De toegevoegde waarde is dat de dagbestedingscoach op een goede manier multidisciplinair kan werken en de competenties van het andere personeel kan aanvullen.

Dus Carint zou graag willen dat de dagbestedingscoach de specialist wordt binnen beschermd groepswonen die toevoegt, coacht en het belang van de cliënt bijhoudt. Kortom, als de dagbestedingscoach er niet komt, kan het voor komen dat er te veel door een zorgbril wordt gekeken naar cliënten, terwijl juist het woon- en welzijnsmodel voorop moet staan.

Deelvraag 4

Welke ervaringen heeft Carint al met de functie dagbestedingscoach?

In dit hoofdstuk wordt beschreven welke ervaringen Carint heeft met de functie dagbestedingscoach. Het gaat hier over ervaringen op het gebied van het implementatietraject, de randvoorwaarden voor het voldoende implementeren van de functie dagbestedingscoach, de taken van de dagbestedingscoach, de toegevoegde waarde van de dagbestedingscoach en de ervaringen van de dagbestedingscoaches zelf.

5.4.1 Implementatietraject dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen

Carint wil een aantal doelen bereiken met de implementatie van de dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen. Dit staat al beschreven bij deelvraag 3 van dit rapport, maar niet hoe men het implementatietraject vorm wil gaan geven. Er zijn binnen Carint al ideeën over hoe men de dagbestedingscoach wil implementeren binnen beschermd groepswonen.

Men wil de functie bijvoorbeeld tegelijkertijd met het beschermd groepswonen implementeren. Dit is positief, want zo komt de dagbestedingscoach er niet later bij. In december 2008 is de functie klaar om geïmplementeerd te worden binnen beschermd groepswonen. Binnen verzorgd wonen bestaat de functie onder een andere benaming al langer en de eerste dagbestedingscoaches hebben daar eerder hun intrede gedaan. De projectleiding van het project dagbestedingscoach en het beschermd groepswonen zullen samen met de welzijnsmanagers het overzicht houden over de implementatie.^{12 23}

Het is nog niet bekend wie het implementatietraject van de dagbestedingscoach gaan begeleiden binnen Carint. Volgens manager welzijn en activering, Diane Noordink kan dit misschien wel gedaan worden door de directeur beschermd groepswonen in samenwerking met de projectleiding beschermd groepswonen en de betrokken lijnmanagers. Voor het introduceren van dagbestedingscoaches binnen de groepen geldt een combinatie van project en lijnverantwoordelijkheid. Dit is een combinatie van het werk van een projectleider en de lijnverantwoordelijke. De projectleider is iemand die binnen de realisatie beschermd en verzorgd wonen werkt en op overstijgend niveau verantwoordelijk is voor de inhoudelijke kant (zoals ontwikkeling scholing, doorrekenen van financieringsmodellen en capaciteit uitrekenen), maar geen leidinggevende van de medewerkers is. Met lijnverantwoordelijke wordt iemand bedoeld die hiërarchisch verantwoordelijk is en het personeelswerk doet en budgetverantwoordelijk is. De lijnverantwoordelijke is zowel hiërarchisch als ook inhoudelijk vanuit het projectwerk betrokken bij de dagbestedingscoach. De projectleiding kan alleen adviezen geven aan de lijnverantwoordelijke, maar kan niet beslissen of er coaches worden aangesteld en worden geschoold. Uiteindelijk zal de directe leidinggevende van de betreffende woongroep in de begeleiding een belangrijke rol gaan spelen in samenwerking met de hiërarchisch leidinggevende (lijnverantwoordelijke) van de dagbestedingscoach.²³

Er hoeft voor de implementatie van de dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen niets veranderd te worden binnen Carint. De dagbestedingscoach voegt alleen maar iets toe. De functie dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen is een experiment binnen Carint. Men heeft de intentie om de functie ook binnen de thuiszorg te introduceren.

De dagbestedingscoach krijgt binnen beschermd groepswonen met nieuwe functies te maken. Voor het beschermd groepswonen heeft Carint nieuwe functies ontwikkeld, namelijk assistent-woonbegeleider en woonbegeleider. Deze worden verder behandeld bij deelvraag 5.²³ Het personeel dat met de dagbestedingscoach samenwerkt en de functie ondersteunt, bijvoorbeeld verzorgenden, moeten betrokken worden bij het proces. Zij moeten mee ontwikkelen.²⁴

¹² Haan, N. de (projectleider beschermd groepswonen), *beschermd groepswonen*, door M. Bosman en M. Roeleveld, 03-12-2007, Hengelo

²³ Noordink, D. (zorgmanager welzijn & activering), *dagbestedingscoach binnen Carint*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Hengelo, 17-12-2007

²⁴ Brands, I. (dagbestedingscoach in een pilot binnen St. Elisabeth in Delden), *dagbestedingscoach binnen Carint*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Delden, 11-02-2008

Carint heeft ook al nagedacht over randvoorwaarden die er volgens hen nodig zijn om de functie dagbestedingscoach voldoende te kunnen implementeren. Deze randvoorwaarden zijn naar voren gekomen in de interviews die zijn afgenomen met medewerkers van Carint. Dit zijn de volgende:

- Er is vakkennis op MBO niveau (SPW) of HBO niveau (SPH) nodig. Het liefst met enige jaren ervaring binnen het werkveld met ouderen, bij voorkeur op psychogeriatrisch gebied. Het moeten deskundige mensen zijn met de juiste competenties. De mensen die de functie willen gaan bekleden moeten behoorlijk wat in huis hebben. De dagbestedingscoach moet met de handen op de rug kunnen coachen. Ze moeten kennis hebben van de doelgroep. Ze moeten de sociale kaart kennen en met weerstand om kunnen gaan. Medewerkers die vaste kaders nodig hebben om goed te kunnen functioneren zijn niet geschikt. Men moet het leuk vinden om te pionieren, iets neer te willen zetten en te ontwikkelen. Het is belangrijk dat ze de ontwikkelingen op vakgebied blijven volgen.
- De dagbestedingscoach werkt weinig uren. Er zal dan ook vaak sprake zijn van combinatiefuncties. De dagbestedingscoach werkt bijvoorbeeld binnen meerdere afdelingen / werkgebieden. Er moeten voldoende uren per woongroep worden ingeroosterd. Ook moet er een bewakingsproces zijn voor hoeveel uren er voor de dagbestedingscoach staan. De dagbestedingscoach heeft een fte (fulltime-equivalent) van 0,19. Dit betekent 6,84 uur per week voor drie woongroepen. Doordat je maar ongeveer zeven uur per week hebt als dagbestedingscoach, kun je alleen maar de grote lijnen uitzetten als coach. Vanwege krappe middelen zijn er niet veel uren per woongroep beschikbaar.
- De dagbestedingscoach zal één à twee dagdelen in de week aanwezig zijn op een woongroep of misschien ook wel één keer in de twee weken. Dit hangt af van het niveau van het team, teamsamenstelling en het niveau van de groep bewoners. Er moet rekening gehouden worden, voor welke groep cliënten de dagbestedingscoach staat. Hier moet op geanticipeerd worden. De dagbestedingscoach moet voldoende zichtbaar zijn naar de medewerkers uit de zorg en woonbegeleiders toe. Als dagbestedingscoach moet je goed laten zien dat je samen het beste wilt voor de cliënt. De dagbestedingscoach heeft geen vaste werktijden. Zij plant de uren zelf in naar de behoeften van de cliënten en naar de vragen van de medewerkers.
- Een voorwaarde is de cultuur. De organisatie moet uitdragen waarom ze de functie belangrijk vinden en waarom ze de functie introduceren. Daar moet de instelling dan ook achter staan. Een goede samenwerking is dan ook belangrijk.
- De dagbestedingscoach moet vakinhoudelijke voeding kunnen halen. Bijvoorbeeld dat ze in een vakgroep terecht komen met andere dagbestedingscoaches. Want de functie is een solistische functie. Ze moeten verbinding houden en de eigenheid van de functie kunnen vasthouden. Eén keer per maand zou er intervisie moeten zijn met de andere dagbestedingscoaches. Ook moeten er verplichte werkoverleggen zijn waarbij het hele team aanwezig is. De dagbestedingscoach moet kritisch zijn binnen de overleggen. Het idee is er om hierboven een inhoudelijke leider / manager neer te zetten die ervoor zorgt dat het niveau en kennis op peil blijven van de dagbestedingscoaches.
- Organisatorisch zullen de dagbestedingscoaches aangestuurd en ingehuurd worden door een teammanager / verantwoordelijk manager of de manager van een woongroep.
- De functiebeschrijving moet goed zijn. Dit biedt houvast en bescherming voor de dagbestedingscoach. Er moet een werkwijze zijn uitgestippeld zodat iedereen op dezelfde manier gaat werken.
- De dagbestedingscoach komt in FWG (functie waardering gezondheidszorg) 40 terecht. Omdat de dagbestedingscoach competenties nodig heeft op coördinatie- en coachinggebied.
- Scholing; Er moet een cursus van Cerein gevolgd worden. De cursus van Cerein wordt intern binnen Carint gegeven en is gestart per april 2008. Sommige raden aan om een communicatietraining te volgen en jezelf een stuk medische kennis bij te brengen. Carint wil de scholing tegelijk laten lopen met de scholing van de woonbegeleiders. Men wil dat deze twee functies met elkaar optrekken en al aan elkaar kunnen wennen.

5.4.2 De eerste blik op de dagbestedingscoach vanuit Carint

5.4.2.1 De taken van de dagbestedingscoach

Binnen Carint zijn al meerdere medewerkers die als dagbestedingscoach werken. Zeven medewerkers heten ook al dagbestedingscoach en werken met de nieuwe functiebeschrijving, waaronder Ivonne Brands en Marianne Kleinsman. Zij hebben al enige ervaringen die zijn onderzocht. In het onderzoek zijn zij gevraagd naar de taken die zij nu als dagbestedingscoach uitvoeren en die zij belangrijk vinden.

In het kort vinden zij dat de dagbestedingscoach moet inventariseren op gebied van dagbesteding en welzijn. De dagbestedingscoaches zijn er om de woonbegeleiders te coachen en steun te geven bij het uitvoeren van hun taken. De dagbestedingscoach inventariseert de vraag van de cliënt en coacht de medewerkers. De dagbestedingscoach heeft een coachend aspect, ze willen een sfeer creëren die in een gemiddeld huishouden ook heerst. Ook bewaken ze samen met de collega's uit de zorg de kwaliteit van de geboden zorg op bepaalde levensgebieden.²⁴

Als dagbestedingscoach kijk je holistisch naar de cliënt. Je moet binnen de zorg niet alleen kijken naar de zorgvragen, maar ook naar de sociale en psychische hulpvraag van de cliënt. Wie is die cliënt, hoe heeft hij of zij geleefd, wat wil hij of zij hier voortzetten, hoe gaan we dat doen en welke bezigheden wil de cliënt gaan doen. Dit gebeurt aan de hand van de vijf leefgebieden die in het leefplan van Carint naar voren komen. Deze leefgebieden zijn: leefstijl, belangrijke contacten, belangrijke bezigheden, gezondheid en hulp die nodig is en wat in de omgeving belangrijk is. Binnenkort gaat er gewerkt worden met het nieuwe zorgdossier. Hier staan ook vijf verschillende leefgebieden in. Er komt dan ruimte bij elk leefgebied voor rapportage.

Er wordt een gesprek gehouden met de cliënt over zijn wensen en behoeften. Als dit niet mogelijk is dan wordt dit gedaan met familie of mantelzorgers. Vervolgens wordt er met de cliënt en de eerst verantwoordelijk verzorger een dagbestedingsplan opgesteld. De dagbestedingscoach legt het contact met de mensen die met de bewoner te maken hebben. De gesprekken met cliënten, familie en / of mantelzorgers worden gehouden aan de hand van de leefplanvragen. In samenwerking met hen wordt een leefplan opgesteld. Het is de taak van de dagbestedingscoach om verzorgenden en mantelzorgers of familie te coachen rondom de welzijnsvragen van de cliënt.²¹

Binnen Carint zijn er veel medewerkers die al in de lijn van de functie dagbestedingscoach werken, die nu nog als individueel welzijnsmedewerker werken. De verschillen tussen de individueel welzijnsmedewerker en de dagbestedingscoach zijn niet groot. De functie van individueel welzijnsmedewerker bestaat uit het begeleiden van de bewoners die nieuw komen en ze houden een intakegesprek om achter hun wensen en behoeftes te komen. De functie houdt nu veel het begeleiden van de zorg, de ondersteunende begeleiding en het inzetten van ondersteunende begeleiding in. De verschillen liggen in het aantal uren en bij het coachen. Het aantal uren van de dagbestedingscoach zal minder worden. En de dagbestedingscoach zal ook meer met de familie, mantelzorgers en vrijwilligers bezig zijn.²⁵

De individueel welzijnsmedewerkers hebben al enige ideeën over hoe de functie vorm wordt gegeven en welke taken zij gaan krijgen. Zij denken dat ze dezelfde taken krijgen als hierboven benoemd is, maar hebben wel enige aanvullingen. Ivonne en Marianne hebben aangegeven dat er vooral met familie of mantelzorgers in samenwerking met de cliënt naar de vraag en mogelijkheden wordt gekeken van de cliënt. Maar dit zal ook samen gebeuren met de zorgmedewerkers volgens de individueel welzijnsmedewerkers. Ook is het volgens hen belangrijk dat de dagbestedingscoach vooruit denkt in het proces rondom de cliënt.^{25 26}

Binnen Carint heeft men nog niet echt een idee over de vraag of dagbestedingscoaches ook voor andere taken gebruikt zullen worden. Volgens Diane Noordink is er nog een grijs gebied, waarin de

²¹ Kleinsman, M. (dagbestedingscoach), *dagbestedingscoach binnen Carint*, door M. Bosman en M. Roeleveld, 13-03-2008, Hengelo

²⁴ Brands, I. (dagbestedingscoach in een pilot binnen St. Elisabeth in Delden), *dagbestedingscoach binnen Carint*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Delden, 11-02-2008

²⁵ Vollenbroek, T. (individueel welzijnsmedewerker), *dagbestedingscoach binnen Carint*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Hengelo, 15-02-2008

²⁶ Immink, M. (individueel welzijnsmedewerker), *dagbestedingscoach binnen Carint*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Hengelo, 21-02-2008

dagbestedingscoach moet waken voor de eigenheid van zijn functie. De dagbestedingscoach moet echter wel bereidheid laten zien om andere taken te doen. Ze moeten wel de beperkte uren bewaken die ze hebben, zodat ze hun taken die bij de functie horen wel uitvoeren en daar tijd voor over houden. Op het moment dat er zich dringende werkzaamheden voordoen, zal de dagbestedingscoach bereid moeten zijn deze op te pakken. Diane haalt hierbij calamiteiten of overmacht aan. Carint wil graag dat de woonbegeleiders en de dagbestedingscoaches er samen iets moois van gaan maken voor de cliënten.²³

4.2.2 Toegevoegde waarde van de dagbestedingscoach

Binnen Carint denkt men dat de toegevoegde waarde van de dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen het volgende zal zijn:

- De mensen zullen meer op een welzijnsgerichte manier zorg krijgen. Carint zal de deskundigheid van de dagbestedingscoach gaan gebruiken om de slag naar welzijnszorg te maken. De zorg en welzijn moeten veel meer op één lijn verder.
- Voor de cliënten zal de toegevoegde waarde zijn dat zij aandacht krijgen voor hoe ze goed de dag door kunnen komen. Er zal een goed leefklimaat met voldoende aandacht voor welzijnsaspecten worden gecreëerd. De dagbestedingscoach kijkt naar hoe de cliënten aangenaam de dag doorkomen, wat belangrijk voor het welbevinden is en voor de kwaliteit van hun leven.
- De toegevoegde waarde voor de medewerkers zal zijn dat de dagbestedingscoach de competenties van hen kan aanvullen. Ook zal de coach op een goede manier multidisciplinair kunnen werken.
- De ervaring vertelt dat de familie erg positief reageert op de dagbestedingscoach.
- Binnen Carint zouden ze willen dat de toegevoegde waarde van de dagbestedingscoach is dat zij de specialist wordt die coacht en het belang van de cliënt in zijn omgeving voor ogen houdt. Binnen beschermd groepswonen zal de meerwaarde vooral in het begin zijn dat de dagbestedingscoach mee kan pionieren in de nieuwe situaties. Zij is in principe een type medewerker die niet bang is voor veranderingen en het leuk vindt om te pionieren. De dagbestedingscoach kan de woonbegeleiders en mantelzorgers hier dan in meenemen en enthousiasmeren.²³

De mensen die al als dagbestedingscoach werken binnen Carint hebben al ervaren dat de toegevoegde waarde van de dagbestedingscoach het volgende is:

- Er komt meer samenwerking tot stand op het gebied van welzijn, wonen en zorg door de functie dagbestedingscoach.²⁴
- Door de dagbestedingscoach zal de wens en behoefte van de individuele bewoner voorop staan.²¹

Carint denkt dat met name in de opstartfase van beschermd groepswonen de functie dagbestedingscoach niet gemist kan worden. Dit denkt men vooral omdat de bestaande verzorgenden geplaatst gaan worden op de groep in het kader van het afspiegelingsprincipe. Er is wel sprake van belangstellingsregistratie, maar niet van sollicitatiegesprekken. Na de opstartfase wordt de functie graag behouden. De cliënten worden zwaarder qua problematiek en dan is het goed om deze persoon als vraagbaak in je team te hebben. Ook kan de dagbestedingscoach problemen aankaarten die hij waarneemt binnen de groep.²³

5.4.3 Ervaringen van dagbestedingscoaches binnen Carint

Zoals eerder vermeld is in dit rapport, zijn er al meerdere medewerkers binnen Carint die in de lijn van de dagbestedingscoach functioneren. Buiten de ervaringen die al zijn besproken in bovenstaande punten, zijn er nog aanvullingen. Deze aanvullingen zullen hieronder besproken worden.

²¹ Kleinsman, M. (dagbestedingscoach), *dagbestedingscoach binnen Carint*, door M. Bosman en M. Roeleveld, 13-03-2008, Hengelo

²³ Noordink, D. (zorgmanager welzijn & activering), *dagbestedingscoach binnen Carint*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Hengelo, 17-12-2007

²⁴ Brands, I. (dagbestedingscoach in een pilot binnen St. Elisabeth in Delden), *dagbestedingscoach binnen Carint*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Delden, 11-02-2008

De medewerkers die in de lijn van de dagbestedingscoach werken, ervoeren in het begin vooral dat er niet duidelijk was wat er van de dagbestedingscoach verwacht werd. Collega's waren regelmatig afwachting en ook leidinggevend gaven alleen sturing als je er naar vroeg. Het was en is nog steeds voor de dagbestedingscoaches erg zoeken naar de juiste weg. Een goede voorlichting van de functie dagbestedingscoach en verwachtingen naar elkaar toe uitspreken door de teamleider, dagbestedingscoach en het team had veel van deze onduidelijkheid kunnen voorkomen.

De ervaring was dat er qua begeleiding niet genoeg inhoudelijke ondersteuning was voor de dagbestedingscoach. Terugkoppeling bleek erg belangrijk. En daarom moet er straks ook iemand zijn die de dagbestedingscoach goed kan begeleiden.

De ervaring is dat de dagbestedingscoaches heel snel ook voor andere taken dan die van de functie dagbestedingscoach worden ingezet. Hier moet goed over gewaakt worden. Het takenpakket moet helder zijn en je moet als dagbestedingscoach goed je grenzen aan kunnen geven.²⁴

Wat als moeilijk wordt ervaren is dat je als dagbestedingscoach een solistische functie hebt en er de vraag is wie jou feedback geeft en jou spiegelt. Het was in het begin erg zwaar om de taak uit te voeren, omdat er nog geen andere dagbestedingscoaches waren.

Er was in het begin veel weerstand tegen de nieuwe manier van werken en tegen de dagbestedingscoach. Het was moeilijk om de medewerkers bewust te maken van hun handelen en hen te spiegelen in hun werkzaamheden. De visie was dat de zorgmedewerkers zelf meer integraal moesten gaan werken. De zorgmedewerkers moesten zorg- en welzijnstaken uitvoeren. Dat was een grote verandering. Iedereen moest zijn rol nog vinden. Het is belangrijk om respect voor elkaars zienswijze te tonen. Je werkt samen aan het welbevinden van de cliënt. Je moet elkaar aanvullen en niet aanvallen. Nu wordt de inzet van de dagbestedingscoach inmiddels als positief en aanvullend ervaren wat betreft het welzijn rondom de cliënt. De ervaringen leren dat het welzijn van de cliënt soms als een luxe wordt gezien. De zorg krijgt dan voorrang. Eerst moet je vertrouwen zien te winnen en laten zien dat je er niet alleen voor de show bent.²¹

Door de individueel welzijnsmedewerkers wordt nog een aanvullend punt benoemd. Zij vinden namelijk dat je leiding nodig hebt van iemand met een welzijnsachtergrond. Je hebt die steun nodig en die achterban van het welzijn. Zorgmanagers hebben vaak een hele ander insteek. De toekomstige dagbestedingscoaches willen niet alleen onder de zorg vallen. Ze willen het liefst bij het team activering en welzijn vallen. De manager van welzijn zal meer inhoudelijke ondersteuning kunnen bieden, dan de zorgmanager. Een combinatie van de teamleider zorg en de teamleider welzijn en activering zou een goed idee zijn.

Alle medewerkers die of al als dagbestedingscoach werken of in de lijn hiervan vinden dat de zorgmedewerkers zich vaak bedreigd kunnen gaan voelen. Waar zij soms tegen aan lopen is dat je veel bezig kan zijn met het verdedigen van je functie tegenover het andere personeel. Hiermee wordt bedoeld: de meerwaarde van de functie en de besteding van je uren. Hiervoor moet je waken als dagbestedingscoach. Zij vinden allen dat de functie dagbestedingscoach een uitdagende functie is, vooral om dat er veel gepioneerd moet worden.

²¹ Kleinsman, M. (dagbestedingscoach), *dagbestedingscoach binnen Carint*, door M. Bosman en M. Roeleveld, 13-03-2008, Hengelo

²⁴ Brands, I. (dagbestedingscoach in een pilot binnen St. Elisabeth in Delden), *dagbestedingscoach binnen Carint*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Delden, 11-02-2008

Deelvraag 5

Welke ontwikkelingen van de dagbestedingscoach zijn er al op landelijk niveau?

In dit hoofdstuk wordt beschreven welke ontwikkelingen van de dagbestedingscoach er al zijn op landelijk niveau. We hebben het over de ontwikkelingen en ervaringen op het gebied van de randvoorwaarden voor het voldoende implementeren van de functie dagbestedingscoach, het implementatietraject, de redenen voor implementatie, toegevoegde waarde, positieve en negatieve ervaringen van de dagbestedingscoach, ervaringen van de hulp van de dagbestedingscoach door woonbegeleiding en assistent-woonbegeleiding die hiermee in aanraking komen, ervaringen van de hulp van de dagbestedingscoach door cliënten, mantelzorgers en familie, en beïnvloeding van de kwaliteit van de begeleiding en zorg door de dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen. Voor de interviews wordt verwezen naar de bijlagenmap.

5.1 Randvoorwaarden voor het voldoende implementeren van de functie dagbestedingscoach

Net zoals Carint hebben andere organisaties in Nederland ook ideeën over de randvoorwaarden die er volgens hen nodig zijn om de functie dagbestedingscoach voldoende te kunnen implementeren. Deze zijn door hen zelf afgeleid uit ervaringen van implementatie en / of uit gesignaleerde problemen. Randvoorwaarden zijn afbakeningen van een project en stellen eisen aan het project.

De volgende randvoorwaarden zijn aan ons meegegeven:

- De dagbestedingscoach krijgt ondersteuning van het afdelingshoofd welzijn en bemiddeling, van de leiding van de woonafdeling, van de manager cultuur en welzijn, van de zorgmanager, of van het hoofd activiteitenbegeleiding. Deze verschillende functies kunnen goed inhoudelijke ondersteuning bieden volgens de geïnterviewde organisaties.
- Er moet een cursus dagbestedingscoach van Cerein worden gevolgd. Cerein adviseert, traint en begeleidt op thema's rond welzijn, wonen en dagbesteding in zorg en welzijn. Verdere aanbevelingen zijn de cursus 'vraaggericht werken en coaching' van Cerein, een training 'communicatie' en een training 'presenteren'.
- De dagbestedingscoaches hebben in de verschillende organisaties verschillende uren en tijdstippen van werken. Het ligt aan de financiën die zijn opgenomen in de begroting om de salarissen en de opleiding te betalen. Over het algemeen vindt men dat de dagbestedingscoach te weinig uren krijgt. Je moet als dagbestedingscoach goed je grenzen bewaken en echt bezig zijn met coachen en coördineren, zodat alle cliënten voldoende welzijn krijgen.
- De dagbestedingscoach zit bij de meeste organisaties in schaal 40. Bij de zorgcentra St. Odilia en St. Jansgeleen zit de dagbestedingscoach in schaal 35. Dit vindt men wel te laag. Ron Hoenen, het hoofd activiteitenbegeleiding van deze organisatie zegt: 'Het is moeilijk om een organisatie ervan te overtuigen dat de dagbestedingscoach in schaal 40 moet, omdat alle activiteitenbegeleiders in schaal 35 zitten. De coaches werken als dagbestedingscoach, maar hebben de functiebeschrijving van de activiteitenbegeleider.' Patricia Vermeulen, manager wonen, zorg en welzijn van het verpleeghuis Jan Bonga zegt: 'Als de dagbestedingscoach de coachende kant pakt en zij doet het goed, dan vind ik dat er nog te onderhandelen valt over schaal 45. Maar gaat de dagbestedingscoach toch de kant van de activiteitenbegeleider op dan is schaal 40 goed.'
- De dagbestedingscoaches hebben over het algemeen één keer per maand of één keer per kwartaal een werkoverleg met de vakgroep. Bij die vakgroep wisselen dagbestedingscoaches ervaringen uit en bespreken casussen. Ook hebben de dagbestedingscoaches in de meeste organisaties één keer per kwartaal een werkoverleg met alle medewerkers zoals de zorgmedewerkers en activiteitenbegeleiders.
- Voor de functie dagbestedingscoach is een niveau van MBO+ (bijvoorbeeld SPW) nodig. Uit de ervaringen komt naar voren dat het prettig is als de dagbestedingscoach iemand is met een niveau van HBO (bijvoorbeeld SPH) of al enige werkervaring heeft op het gebied van de taken van de functie. De meeste organisaties vragen naar een persoon met eenagogische opleiding. Volgens Karin Coenraads-Nederveen en Janneke Steentjes-Costermans maakt het niet uit wat de vooropleiding is, zolang er maar sprake is van werkervaring en dat de dagbestedingscoaches de cursus dagbestedingscoach volgen.

5.5.2 Implementatietraject van de dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen

Bij de landelijke interviews hebben we aan iedere organisatie de vraag gesteld hoe zij de functie dagbestedingscoach hebben geïmplementeerd. Een aantal van deze organisaties hebben nog geen beschermde groepswoningen, maar hebben hun ervaringen van het implementeren binnen het verpleeghuis verteld. Ook hebben ze aangegeven hoe men denkt dat de implementatie van de functie dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen zal verlopen.

Binnen veel organisaties is de functiebeschrijving van de functie dagbestedingscoach opgesteld door middel van overleggen met het personeel die al in de lijn van dagbestedingscoach werkte. Hun ervaringen werden meegenomen in de functiebeschrijving en zij konden zo hun inbreng hebben.

Binnen Verpleeghuis Elderhoeve van de organisatie Pleyade is de functie dagbestedingscoach tot stand gekomen vanuit een pilot. De functie kwam goed tot stand en boekte resultaten. Dit was voor hen een goed voorbeeld voor de rest van het verpleeghuis. Nadat Angelique Schellekens dagbestedingscoach werd, volgden er meerdere collega's. Hierna is de functie dagbestedingscoach binnen hun organisatie vrij snel geïmplementeerd. De ervaring van Angelique Schellekens is dat ze door haar collega's goed werd gevolgd in haar werkzaamheden en dat ze ook ondersteuning van hen kreeg.²⁷

De andere organisaties hebben het op een manier aangepakt die veel op de aanpak van Pleyade lijkt. Geen enkele organisatie heeft een specifiek plan van aanpak gebruikt. Zij hebben de dagbestedingscoach gewoon ingezet. Het idee was dat de functie zichzelf zou gaan ontwikkelen. De dagbestedingscoaches konden de implementatie gedeeltelijk zelf vormgeven. Zij kunnen weliswaar het beste aangeven wat wel en niet werkt. Net zoals bij Pleyade wordt er dan gekeken naar wat voor resultaten de functie in de praktijk boekt. Het wordt als een soort van experiment beschouwd voor verdere implementaties van de functie. De dagbestedingscoaches geven over het algemeen aan dat ze het leuk vinden om te kijken hoe het allemaal in zijn werk gaat. Ze vinden het een uitdaging om te pionieren en uit te vinden wat wel en niet werkt.²⁸

De ervaringen van de geïnterviewde personen leert dat het soms lastig is om vooral in het begin te laten zien wat je kunt betekenen als dagbestedingscoach. De dagbestedingscoaches ervaren vooral in het begin dat ze het lastig vonden mensen ervan te overtuigen en te laten zien dat je je werk ook op een andere manier kan doen. Dit ervaren ze met name naar de zorgmedewerkers toe. De zorgmedewerkers leren van de welzijnsmedewerkers en ook andersom. Dagbestedingscoach Angelique Schellekens is van mening dat dit proces al veel eerder had gemoeten.²⁷ Een tip die hierbij mee kan worden genomen is het aangaan van gesprekken met het team waar de functie dagbestedingscoach komt te werken. Ook kun je een melding doen in het huisbladje. Op deze manier wordt het ook bekend bij de cliënten. Je kunt de nieuwe functie zoveel mogelijk bekendheid geven. Probeer iedereen erbij te betrekken.²⁹

Een aandachtspunt voor het implementatietraject wat in de landelijke interviews naar voren is gekomen, is het betrekken van de zorgmedewerkers bij het gehele proces. Met het gehele proces wordt de ontwikkeling van de dagbestedingscoach bedoeld. De zorgmedewerkers zijn bij de verschillende instellingen goed ingelicht. Er vonden veel overleggen en werkbesprekingen plaats. De veranderingen gingen in goed overleg met alle medewerkers. De instellingen vormen samen de visie dat de zorgmedewerkers betrokken moeten worden in het implementatietraject, omdat het implementeren anders niet voldoende zal werken. De implementatie moet dus niet alleen iets zijn voor de vakgroep dagbestedingscoaches, maar ook voor de andere medewerkers, zoals verzorging. Zij moeten uiteindelijk de activiteiten uitvoeren.²⁷

Uit de interviews komt naar voren dat het handig is om het beschermd groepswonen en de functie dagbestedingscoach tegelijkertijd te ontwikkelen, zodat deze ontwikkelingen gelijk opgaan. Tevens

²⁷ Schellekens, A. (dagbestedingscoach binnen verpleeghuis Elderhoeve), *dagbestedingscoach landelijk*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Arnhem, 17-03-2008

²⁸ Vermeulen, P. (manager wonen, zorg en welzijn van het verpleeghuis Jan Bonga), *dagbestedingscoach landelijk*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Amsterdam, 14-03-2008

²⁹ Coenraad Nederveen, K. (coördinator welzijn binnen het verpleeghuis Albert van Koningsbruggen) en J. Steentjes-Costermans (dagbestedingscoach), *dagbestedingscoach landelijk*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Utrecht, 15-01-2008

speelt er mee dat alle medewerkers binnen beschermd groepswonen een nieuwe functie krijgen. Kortom, iedereen heeft een nieuwe start, waardoor er misschien minder bedreigingen worden ervaren.

Patricia Vermeulen van verpleeghuis Jan Bonga, geeft aan dat in de opstartfase waar nog veel in moet gebeuren, het handig is om een dagbestedingscoach acht uur per dag ter beschikking te hebben over zes huiskamers. Hier ziet zij echt een meerwaarde in. In het begin ben je met zowel de bewoners als de medewerkers druk bezig. Voor iedereen is het beschermd groepswonen nog nieuw en de functie dagbestedingscoach ook. Als je volgens Patricia Vermeulen te weinig uren inzet, kan de dagbestedingscoach het proces niet goed volgen en niet zien wat haar inzet voor resultaten boekt.²⁸

Patricia Vermeulen vraagt zich af of er wel mensen zijn die dagbestedingscoach willen worden. Zij zijn dagbestedingscoaches aan het werven, maar dit verloopt moeizaam. Bij hun wordt er niet of nauwelijks gesolliciteerd naar deze functie. Zij hebben de vacature al sinds september 2007 gepubliceerd staan. Zij denkt dat het coachaspect mensen afschrikt, maar ook dat de functie dagbestedingscoach nog in de beginfase zit.²⁸

Er is nadrukkelijk in de interviews naar voren gekomen dat het evalueren vooral in de beginfase van de implementatie van de functie dagbestedingscoach belangrijk is om te doen. De ervaring leert dat het goed is om voldoende te evalueren om te kijken hoe het functioneren als dagbestedingscoach gaat in de praktijk. Dagbestedingscoach Janneke Steentjes-Costermans van verpleeghuis Albert van Koningsbruggen liep er bijvoorbeeld tegen aan dat ze door de tekorten in de zorg bijna niet de kans kreeg om echt de functie dagbestedingscoach goed uit te dragen. Ze moest met allerlei dingen helpen, waar eigenlijk de functie niet voor bedoeld was, bijvoorbeeld cliënten wassen. In het begin van de implementatie was bij de instellingen voor zowel de dagbestedingscoach als voor de andere medewerkers de verantwoordelijkheid groot en voor sommigen enigszins bedreigend. Zelfstandig werken vraagt veel van de dagbestedingscoach, waardoor het ook goed kan zijn om aandacht te besteden aan evaluaties.

Ron Hoenen van zorgcentra St. Odilia en St. Jansgeleen gaf een mooi aandachtspunt weer wat een aanvulling is op de landelijke ervaringen met de implementatie van de functie dagbestedingscoach. Hij vindt dat het belangrijk is om naar het verschil te zoeken tussen de activiteitenbegeleider en dagbestedingscoach. Hij vindt dat je dit verschil duidelijk moet hebben voordat je de functie dagbestedingscoach voldoende kunt implementeren. Ook moet je volgens hem dan kijken naar de competenties die je nodig hebt voor de functie dagbestedingscoach. Op die manier kun je ook kijken welke medewerkers geschikt zijn om die functie te bekleden.³⁰

Over het algemeen blijkt uit de interviews dat de uitvoering van de functie dagbestedingscoach goed verloopt. Een aandachtspunt hierbij is wel dat men de randvoorwaarden goed in het achterhoofd houdt. Als die randvoorwaarden er ook zijn en goed worden uitgevoerd, kun je floreren. En als je het personeel mee krijgt, dan moet het lukken om de functie goed te kunnen implementeren.²⁹

5.5.3 De redenen van implementatie van de dagbestedingscoach

De functie dagbestedingscoach is landelijk al binnen een aantal instellingen geïmplementeerd. We hebben de vraag gesteld aan de instellingen waarom ze de functie dagbestedingscoach hebben geïmplementeerd. Hieronder worden die redenen vermeld.

Een reden om de functie dagbestedingscoach te implementeren is dat er een tekort is aan goede dagbesteding.²⁸

Een andere reden om de functie te implementeren is dat de medewerkers niet meer vanuit het aanbod naar activiteiten moeten kijken, maar vanuit de vraag van de cliënten. De cliënten hebben nu zelf hun vragen en daar moeten ze in tegemoet gekomen worden. Daar moeten de medewerkers in begeleid

²⁷ Schellekens, A. (dagbestedingscoach binnen verpleeghuis Elderhoeve), *dagbestedingscoach landelijk*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Arnhem, 17-03-2008

²⁸ Vermeulen, P. (manager wonen, zorg en welzijn van het verpleeghuis Jan Bonga), *dagbestedingscoach landelijk*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Amsterdam, 14-03-2008

²⁹ Coenraad Nederveen, K. (coördinator welzijn binnen het verpleeghuis Albert van Koningsbruggen) en J. Steentjes-Costermans (dagbestedingscoach), *dagbestedingscoach landelijk*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Utrecht, 15-01-2008

³⁰ Hoenen, R. (hoofd dagbesteding binnen de zorgcentra St. Odilia en St. Jansgeleen), *dagbestedingscoach landelijk*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Geleen, 22-01-2008

worden, waarvoor de functie dagbestedingscoach kan worden ingezet. Kortom, de functie is er om op de vraag van de cliënt in te kunnen gaan, zodat er ook naar het stuk welzijn wordt gekeken. Door de dagbestedingscoaches wordt het proces rondom de cliënt gevolgd. Ook zal de functie er zijn voor het zo aangenaam mogelijk maken van de dag en de dagstructuur.²⁷

Een andere reden om de dagbestedingscoach te implementeren is dat deze persoon een overkoepelende functie zal hebben wat de instellingen nodig hebben om alles te kunnen coördineren.²⁹

Er dient rondom de cliënt een deskundige en professionele medewerker te zijn die zich bezighoudt met de belangen en rechten van de cliënt. Daarnaast vraagt de overheid veel op het terrein van administratie, verantwoording, indicatiestelling, multidisciplinaire overleggen en dergelijke. Dit proces dient goed aangestuurd te worden en dat kan in de functie van een dagbestedingscoach prima.³⁰

5.4.4 Toegevoegde waarde van de dagbestedingscoach

De instellingen die we landelijk hebben geïnterviewd waren enthousiast over de functie dagbestedingscoach. De dagbestedingscoach heeft volgens hen een toegevoegde waarde en veel instellingen zouden niet meer zonder de functie kunnen.

Een toegevoegde waarde van de dagbestedingscoach is dat het gebied van welzijn wordt aangepakt. De dagbestedingscoach zorgt ervoor dat er een nuttige dagbesteding komt voor de cliënten. Hiermee wordt bedoeld dat de dagbesteding voldoende uitgelicht moet worden. Ook leren de medewerkers van de dagbestedingscoach hoe ze een nuttige dagbesteding aan de bewoners kunnen geven. Dankzij de dagbestedingscoach is er een goede coördinatie van zorg en van welzijn. Deze twee aspecten zijn met elkaar verbonden. Als de cliënt gelukkig en gezond door het leven wil, dan moet er niet alleen aan lichamelijke verzorging worden gedacht, maar ook aan de welzijnsaspecten. Die twee aspecten zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Binnen zorgcentra Simnia, St. Odilia en St. Jansgeleen is er door de dagbestedingscoach een omslag gekomen van het medische model naar het sociale agogische model. Hier moet een gezonde balans in worden gevonden. Zonder de functie dagbestedingscoach zal het moeilijk zijn om te werken aan het welzijnsaspect van de cliënt. Het welzijn komt dan in het gedrang en dan word er teruggegaan naar het medische model. En dat is niet het doel van beschermd groepswonen.^{30 31}

Een andere toegevoegde waarde van de dagbestedingscoach is dat er gericht naar de cliënten wordt gekeken. Vroeger waren het meer algemene en meer groepsgerichte activiteiten en nu zijn de activiteiten meer vraaggericht. Er wordt meer zorg op maat gerealiseerd door de dagbestedingscoach.

De dagbestedingscoach geeft tips, adviezen en opmerkingen. Daardoor heeft de dagbestedingscoach een grote toegevoegde waarde en zal er niet gemakkelijk zonder de functie dagbestedingscoach gewerkt kunnen worden. Ook zouden er veel dingen vergeten en achterwege gelaten worden, omdat er dan niet op wordt gelet. Een voorbeeld is de dagelijkse gang van zaken en de beleving van de bewoner van zijn omgeving en van zijn dag. Kortom, het hele proces wat de bewoner mee maakt. De dagbestedingscoach kan daar aanvullingen en handreikingen in geven.

Volgens Karen Coenraads-Nederveen en Janneke Steentjes-Costermans zou er in principe bij groepen met een mindere complexe problematiek ook een activiteitenbegeleider geplaatst kunnen worden in plaats van een dagbestedingscoach. Maar bij moeilijkere doelgroepen is het volgens hen echt nodig om iemand te hebben die alles in goede banen leidt en veel verstand heeft van de doelgroep. De functie is wel belangrijk bij de doelgroep waar iets extra nodig is qua kennis en vaardigheden.²⁹

---

²⁷ Schellekens, A. (dagbestedingscoach binnen verpleeghuis Elderhoeve), *dagbestedingscoach landelijk*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Arnhem, 17-03-2008

²⁹ Coenraad Nederveen, K. (coördinator welzijn binnen het verpleeghuis Albert van Koningsbruggen) en J. Steentjes-Costermans (dagbestedingscoach), *dagbestedingscoach landelijk*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Utrecht, 15-01-2008

³⁰ Hoenen, R. (hoofd dagbesteding binnen de zorgcentra St. Odilia en St. Jansgeleen), *dagbestedingscoach landelijk*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Geleen, 22-01-2008

³¹ Felius, M. (locatiemanager van zorgcentrum SIMNIA), *dagbestedingscoach landelijk*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Domburg, 18-01-2008

5.5.5 Positieve en negatieve punten van de functie dagbestedingscoach

De dagbestedingscoaches ervaren de functie over het algemeen positief. Daarnaast ervaren zij ook negatieve punten aan de functie dagbestedingscoach. In de landelijke interviews zijn de onderstaande positieve en negatieve ervaringen naar voren gekomen.

Positieve punten:

- Dagbestedingscoaches vinden het leuk om met verschillende dingen bezig te zijn, zoals het coachen en sturing geven, het overleg met disciplines en het adviserend en onderzoekend werken.
- Het individueel omgaan met de cliënten wordt als positief ervaren. De dagbestedingscoaches halen er genoeg uit dat er echt goed naar de cliënten worden gekeken. De dagbestedingscoach gaat echt kijken naar wie diegene is en wat diegene nog wil. Iemand wordt echt gezien en gehoord.
- Het stukje levenservaring wat je als dagbestedingscoach meekrijgt van de bewoners wordt als interessant ervaren.
- Medewerkers zien dat ze een beroep kunnen doen op de dagbestedingscoach voor hulp, advies of informatie.
- De zorgmedewerkers leren van de welzijnsmedewerkers en andersom. Ze kijken in elkaars keuken.

Negatieve punten:

- Dagbestedingscoaches worden vaak voor andere taken gebruikt dan waarvoor ze zijn. De dagbestedingscoach heeft ook zijn of haar eigen taken, die geregeld moeten worden. De dagbestedingscoach moet dan ook goed zijn grenzen aan geven. Dat wordt nog wel eens als lastig ervaren.
- Het is moeilijk om medewerkers ervan te overtuigen en te laten zien dat het werken ook anders kan. Dit is vooral zo ervaren naar de zorgmedewerkers toe.
- De dagbestedingscoaches zijn nog niet goed in beeld over heel Nederland. Ze willen zich blijven profileren. Welzijn is altijd een onderdeel geweest die op de achtergrond stond en nu is het de trend dat het welzijn ook heel erg belangrijk is. En dan is het heel belangrijk dat de dagbestedingscoach zich profileert. Het welzijn wordt vaak als eerste geschrapt als er tekorten zijn.
- Een punt wat negatief wordt opgevat is dat de functie dagbestedingscoach een solistische functie heeft.
- Dagbestedingscoaches ervaren een hoge werkdruk en men voelt zich erg verantwoordelijk. Er wordt veel zelfstandigheid van de dagbestedingscoaches gevraagd. Ook kunnen deze punten als positief worden ervaren.

5.5.6 Ervaringen van de hulp van de dagbestedingscoach door woonbegeleiding en assistent-woonbegeleiding die hiermee in aanraking komen

5.5.6.1 Woonbegeleiding en assistent-woonbegeleiding

Woonbegeleiders zoals die uit de literatuur naar voren komen, zijn in het algemeen maatschappelijk werkers, inrichtingswerkers of B-verpleegkundigen. Zij worden geacht agogische processen te kunnen herkennen, begrijpen en beïnvloeden. Ze hebben een solistische functie. De woonbegeleiders moeten voortdurend een goede balans vinden tussen het professionele en het meer persoonlijke contact. Ze moeten breed georiënteerd zijn. Ze werken namelijk niet alleen praktisch maar ook persoonsgericht.

Ze moeten naar de behoeften van de cliënten kijken. De woonbegeleider is een manusje van alles, die overal bijspringt waar de situatie dat verlangt. De woonbegeleider is hulpverlener, maar ook iemand die de cliënt voorziet van een plaatsvervangend thuis. De woonbegeleider stelt zich niet op als een alwetende professional maar als een deskundige gelijkwaardige gesprekspartner.

Woonbegeleiding is bedoeld voor mensen met veelal complexe problematieken, waarbij bijvoorbeeld sprake is van verwardheid, verwaarlozing, vervuiling, overlast of dreigende huisuitzetting. Het doel van de begeleiding is het bevorderen en behouden van een zodanige mate van zelfstandigheid dat de cliënten met psychische stoornissen of ernstige psychosociale problematieken geïntegreerd in de maatschappij kunnen blijven wonen. De begeleiding is er opgericht dat de cliënt de regie over zijn eigen leven blijft of leert voeren.

Woonbegeleiders zoals die uit de functiebeschrijving van Carint naar voren komen, zijn begeleiders die binnen de gegeven kaders en richtlijnen, een huiselijke woonomgeving creëren overeenkomstig de wensen van de cliënt, waarbij regie van het eigen leven en de realisatie van hun vragen op de gebieden van wonen, welzijn en zorg worden verricht. Ze moeten een gewenste woon-leefsfeer realiseren in samenspraak met de binnen de woning samenwonende cliënten. Hij verzorgt basiszorghandelingen, assisteert de bewoner bij het vormgeven van zijn persoonlijke wensen en levenspatroon. Ze verrichten bewonersondersteunende activiteiten zoals: boodschappen, verzorgen/begeleiding van maaltijden, begeleiding naar buiten, begeleiding bij huishoudelijke activiteiten. Ze zijn samen met collega's voortdurend bezig met het zoeken naar (nieuwe) mogelijkheden om aan de vragen van de bewoner tegemoet te komen.

Assistent-woonbegeleiders zoals die uit de functiebeschrijving van Carint naar voren komen, zijn begeleiders die binnen de gegeven kaders en richtlijnen een huiselijke woonomgeving creëren overeenkomstig de wensen van de cliënt, waarbij met name ondersteunende werkzaamheden worden verricht op huishoudelijk gebied. Op vraagstelling verlenen ze ondersteuning bij een beperkt aantal eenvoudige algemeen dagelijkse levensverrichtingen, zoals eten en drinken, maar ook bij activiteiten. Ze moeten verder net zoals de woonbegeleider een gewenste woon-leefsfeer realiseren in samenspraak met de binnen de woning samenwonende cliënten. Ze verrichten uiteenlopende huishoudelijke werkzaamheden zoals wassen, strijken, koken, schoonmaakwerkzaamheden in de woning van de cliënten van de groep.

Voor de volledige functiebeschrijvingen van deze functies, verwijzen wij u naar de bijlagen. Hierin zijn ze opgenomen.

5.5.6.2 Ervaringen door woonbegeleiding en assistent-woonbegeleiding

Over het algemeen spreken de verschillende geïnterviewde mensen uit dat de zorgmedewerkers en ander personeel nog wel erg moesten wennen aan de functie dagbestedingscoach, maar dat ze de functie gingen accepteren naar mate ze gingen inzien waarvoor zij is en wat zij doet.

Binnen de instelling Jan Bonga, waar ze nog bezig zijn met het verwerven van de dagbestedingscoach denken ze dat de medewerkers de dagbestedingscoach wel fijn zullen vinden, maar dat ze wel een drempel over moeten. Dit zal de dagbestedingscoach volgens hen ook tegenkomen. Het zal heel veel aan tact vragen om iemand te leren om iets op een andere manier bijvoorbeeld te laten doen. Anders wordt de dagbestedingscoach inderdaad als bedreigend ervaren door de zorgmedewerkers. Als je dat op een goede manier doet is dat niet bedreigend, maar als je niet oppast dan kom je over als bedreigend.²⁸

Een dagbestedingscoach gaf aan dat de één je ziet als een manusje van alles en de ander je als gelijkwaardige gesprekspartner ziet. Medewerkers zien je ideeën en ervaringen ook als waardevol. Je hebt een heel andere visie en kijk op cliënten. En je bent standaard aanwezig bij het multidisciplinaire overleg waar je ook een waardevolle inbreng hebt.²⁹

Binnen de organisatie Pleyade werd de functie dagbestedingscoach meteen geaccepteerd door de zorgmedewerkers en ander personeel. Ze ervaren de functie niet als bedreiging.²⁷

²⁷ Schellekens, A. (dagbestedingscoach binnen verpleeghuis Elderhoeve), *dagbestedingscoach landelijk*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Arnhem, 17-03-2008

²⁸ Vermeulen, P. (manager wonen, zorg en welzijn van het verpleeghuis Jan Bonga), *dagbestedingscoach landelijk*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Amsterdam, 14-03-2008

²⁹ Coenraad Nederveen, K. (coördinator welzijn binnen het verpleeghuis Albert van Koningsbruggen) en J. Steentjes-Costermans (dagbestedingscoach), *dagbestedingscoach landelijk*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Utrecht, 15-01-2008

In een interview werd aangegeven dat de dagbestedingscoach door personeel als positief wordt ervaren als alles gewoon zijn gangetje gaat. In een tijd van krapte op de afdeling, wil het nog wel eens niet goed gaan. Het verzorgen gaat maar door op een hoog tempo. En de dagbestedingscoach is alleen maar bezig met allerlei leuke dingen. De verzorging vindt het dan raar dat ze niet geholpen worden bij het verzorgen van de cliënten. Het begrip is dan even weg. Je moet als dagbestedingscoach stevig in je schoenen staan en niet over je heen laten lopen.³⁰

Het Trimbos-instituut heeft ook een klein landelijk onderzoek gedaan naar kleinschalig wonen. Uit dit onderzoek zijn een paar conclusies naar voren gekomen over hoe de hulp van een dagbestedingscoach wordt ervaren door woonbegeleiding en assistent-woonbegeleiding. Hieronder worden een aantal uitspraken weergegeven van verschillende beleidsmakers en / of hulpverleners, waaruit geconstateerd kan worden hoe de medewerkers de dagbestedingscoach ervaren:¹²

Verpleeghuisarts Hans Houweling, bedenker van het begrip 'warme zorg' en één van de pioniers van kleinschalig wonen in Nederland vindt dat aparte activiteitenbegeleiding niet echt in zijn visie past op kleinschalig wonen. Hij zegt: 'Voordat je het weet heb je weer taakdifferentiatie en is de één er voor de dagelijkse verzorging en de ander voor de leuke dingen met de mensen. Dan ben je alweer aardig op weg naar een klein instituutje. Mijn ideaal is de integrale medewerker die van alle markten thuis is. Dat stelt hoge eisen aan een team en vereist dus veel ondersteuning. Inhoudelijk van professionals als arts en psycholoog, maar ook vanuit het management. In die inhoudelijke ondersteuning zie ik ook wel een rol voor activiteitenbegeleiders. Maar dan meer als coaches die de vaste teamleden bijstaan in het bedenken van zinvolle activiteiten die ingebed zijn in het dagelijks leven van de bewoners.'

Onderzoekers Jacomine de Lange en Edith de Vast van het Trimbos-instituut observeerden de verschillen van het ideaal en de praktijk van kleinschalig wonen. In hun onderzoek beschreven ze ook een stuk over de activiteiten. Ze hebben gemerkt tijdens hun onderzoek dat in het kleine huis zelf koken en samen eten iets huiselijks gaf aan het wonen en dat de bewoners dat prettig vonden. Ze zeggen: 'Omdat de bewoners toch vaak niet mee wilden of konden doen met huishoudelijke activiteiten, bleef er voor hen niet zoveel te doen over. Eigenlijk hadden zij weinig om handen. Het was niet zo dat de bewoners betrokken werden bij activiteiten rond bijvoorbeeld de voorbereiding van de maaltijd of het opruimen ervan. In een kleinschalige woonvorm moeten medewerkers actief op zoek naar andere mogelijkheden voor de bewoners als die niet (willen of kunnen) meehelpen met het huishouden. Voor verzorgenden is combinatie van activiteiten op het gebied van zorg en welzijn moeilijk. Zij vinden dat ze niet opgeleid zijn voor psychosociale activiteiten, hebben er geen plezier in of denken dat de bewoners het toch niet kunnen. Daarvoor zou een dagbestedingscoach ideaal zijn.'

Psychiatrisch verpleegkundige Jan van der Hammen zegt: 'Uit de begrippenkaart van kleinschalig wonen komt naar voren dat er erg veel verwacht wordt van de inbreng van de verzorgende. Die moet een echte duizendpoot zijn. Het is niet de achilleshiel van kleinschaligheid als je het goed organiseert. Natuurlijk wordt er veel gevraagd van de medewerkers, maar die kunnen dat aan als ze maar goed worden opgeleid en worden gecoacht. En als er maar een vangnet van deskundigen om hen heen is. Maar ook dat is een kwestie van organiseren. Het is belangrijk dat de verzorgenden gecoacht worden in het bedenken van zinvolle activiteiten die te maken hebben met het dagelijks leven. Bijvoorbeeld een spel maken van het oprollen van sokken. Want daar worstelen verzorgenden vaak mee en dan denken ze: nee, niet weer 'Mens erger je niet', wat moet ik nu weer verzinnen.'

Carin Haan, locatiemanager van Het Hooge Heem in Groningen zegt het volgende: 'Zelf je werk organiseren en bezig blijven met het activeren van de bewoners is belangrijk. Dat valt soms niet mee, want ouderen hebben vaak niet zoveel zin om dingen te doen. Medewerkers in de zorg, zijn nu eenmaal absolute doeners. Dan ben je al snel geneigd om iemand alles uit handen te nemen. Maar dat is een valkuil en daar is in de praktijk altijd scherp naar gekeken: hoe krijg je die ouderen toch aan de slag? Om dat te kunnen moet je het werken in een kleinschalige woonvorm wel een beetje in je vingers hebben.'

¹² Depla, M. en S. te Boekhorst, *Kleinschalig wonen voor mensen met dementie: doen of laten?*, Utrecht, Trimbos-instituut en het EMGO-VUmc, 2007

³⁰ Hoenen, R. (hoofd dagbesteding binnen de zorgcentra St. Odilia en St. Jansgeleen), *dagbestedingscoach landelijk*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Geleen, 22-01-2008

5.5.7 Ervaringen van de hulp van de dagbestedingscoach door cliënten, mantelzorgers en familie die hiermee in aanraking komen

5.5.7.1 Ervaringen door familie en mantelzorgers

Bij veel instellingen was er eerst een activiteitenbegeleider in plaats van een dagbestedingscoach. Toen de activiteitenbegeleider weg ging, miste de familie deze functie wel. Vervolgens kwam de functie dagbestedingscoach in plaats van en als aanvulling op de functie activiteitenbegeleider. De familie was over die functie heel positief. De familie en de mantelzorgers hebben naar de functie uitgekeken. Door deze functie kwamen zij meer in beeld en werden ze bij het hele proces rondom de cliënt betrokken.

De familie ervaart het als fijn dat er vanuit de wensen en behoeftes van de cliënt wordt gekeken en dat er echt vraaggericht gewerkt wordt. Er is een grote betrokkenheid bij het welzijn van de cliënt.

De familie ervaart de dagbestedingscoach ook als positief. Dit wordt opgemerkt door de positieve reacties van de familieleden en mantelzorgers bij de contactmomenten tussen hen en de dagbestedingscoach. De familie en mantelzorgers zijn blij met de ondersteuning die ze krijgen en dingen die worden gedaan voor hun familielid en persoonlijke contacten.

De familieleden vinden het fijn dat er een veilig en beschermd klimaat wordt gecreëerd voor de cliënten. Hierdoor vinden ze dat hun familielid in goede handen is. Familie vindt het belangrijk dat ze veel bij de cliënt worden betrokken. Ze vinden het prettig om geïnformeerd te worden over wat er gaat gebeuren met de cliënt en of er aan wordt voldaan waar de cliënt om vraagt. De familie ervaart dat hun familie wordt gezien. De communicatielijnen tussen de coach en de familie is kort. Dit ervaart de familie als prettig. Ook blijven veel familieleden als vrijwilligers nadat hun familielid is overleden.

5.5.7.2 Ervaringen door cliënten

De cliënten ervaren de dagbestedingscoach als positief voor zover de cliënten dat duidelijk kunnen maken en in hoeverre dit op wordt gemerkt door de omgeving van de cliënten. Ze ervaren het positief mede omdat de dagbestedingscoach veel kennis van het ziektebeeld van de cliënt heeft, veel kennis van de levensloop van de cliënt heeft en hij/zij nauw contact met de familie heeft. Het is fijn voor de cliënt dat er goed wordt gekeken naar de cliënt, naar wie diegene is en wat diegene nog wil. Iemand wordt echt gezien en gehoord. De cliënten zijn in een zover stadium van dementie dat ze niet meer bewust zijn van het feit dat er een dagbestedingscoach is. Ze ervaren de persoon wel als iemand die voor de leuke dingen komt.²⁹ De dagbestedingscoach wordt vermoedelijk positief ervaren door de cliënten. De cliënten hebben niet echt in de gaten wie de activiteiten doet met hen. Dit kan voor hen de dagbestedingscoach of een verzorgende zijn. Zij kunnen die nuances daarin niet meer goed aanbrengen.³⁰ Het contact dat de cliënten met de dagbestedingscoach hebben en de manier waarop is positief.

5.5.8 Beïnvloeding van de kwaliteit van de begeleiding en zorg door de dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen

De laatste jaren is er sprake van meer kwaliteitsverbetering in de zorg en in het welzijn. Hiermee wordt bedoeld dat instellingen verantwoorde zorg moeten leveren. Dat wil zeggen: doeltreffend, doelmatig, cliëntgericht en van goede kwaliteit. Er wordt gekeken naar het algehele welzijn van de cliënt.

Er zijn een aantal punten van kwaliteitsverbetering die door de functie dagbestedingscoach tot stand zijn gekomen. Deze zijn vermeld in de landelijke interviews. Het gaat om de volgende punten:

- Gedragsproblemen komen minder vaak of in mindere mate voor.
- De bewoners volgen meer het dag- en nachtritme.
- Er komt bijna geen decubitus meer voor.
- Het medicijngebruik (met name slaapmedicatie) gaat omlaag.
- De bewoners komen in gewicht aan. Terwijl er verwacht wordt dat het gewicht juist afneemt bij dementerende ouderen.

²⁹ Coenraad Nederveen, K. (coördinator welzijn binnen het verpleeghuis Albert van Koningsbruggen) en J. Steentjes-Costermans (dagbestedingscoach), *dagbestedingscoach landelijk*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Utrecht, 15-01-2008

³⁰ Hoenen, R. (hoofd dagbesteding binnen de zorgcentra St. Odilia en St. Jansgeleen), *dagbestedingscoach landelijk*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Geleen, 22-01-2008

De kwaliteit van de zorg en begeleiding wordt beïnvloed door de dagbestedingscoach. Vooral omdat er met de intrede van de functie dagbestedingscoach ook meer vraaggericht gewerkt wordt. Er wordt meer tijd genomen voor de cliënt. Als het welzijn goed is, dan heeft de cliënt ook minder zorg nodig. Hoe meer welzijn, hoe minder somatische en psychische klachten. De functie dagbestedingscoach heeft dus ook invloed op de zorg.

Het welzijnsaspect wordt steeds meer naar voren gebracht door de dagbestedingscoach. Het andere personeel vindt dit erg belangrijk of gaan het belangrijk vinden. Het is wat moeilijker om het aspect uit te voeren en vast te houden. Een afdelingshoofd van een verpleegafdeling vindt wonen en welzijn erg belangrijk, maar zal toch geneigd zijn het zorgen steeds naar voren te halen. Dus wat dat betreft heeft een dagbestedingscoach een krachtige taak wat betreft het vormgeven van wonen en leven.³⁰

De dagbestedingscoach biedt een stukje ondersteuning en advies in de manier waarop iemand benaderd kan worden. Ook laat de dagbestedingscoach aan de anderen zien hoe je hele houding moet zijn en hoe het ook anders kan. Dit is in het voordeel van de kwaliteit van de begeleiding. Door de dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen, zal de kwaliteit van de zorg omhoog gaan. Omdat er beter wordt geïnventariseerd en gecoördineerd op zorg.

---

³⁰ Hoenen, R. (hoofd dagbesteding binnen de zorgcentra St. Odilia en St. Jansgeleen), *dagbestedingscoach landelijk*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Geleen, 22-01-2008

Hoofdstuk 6 Conclusie

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de door ons en Carint gestelde onderzoeksvraag aan de hand van onze onderzoeksresultaten. De onderzoeksvraag luidt als volgt:

Wat is de toegevoegde waarde van de dagbestedingscoach binnen het concept van beschermd groepswonen binnen de zorg- en welzijnsorganisatie Carint en waar liggen de belangrijkste aandachtspunten voor de ontwikkelingen en implementatie van de functie binnen beschermd groepswonen van Carint?

Het antwoord op de onderzoeksvraag wordt opgedeeld in twee paragrafen.

6.1 Wat is de toegevoegde waarde van de dagbestedingscoach binnen het concept van beschermd groepswonen binnen de zorg- en welzijnsorganisatie Carint?

Uit ons onderzoek blijkt dat de dagbestedingscoach meer dan één toegevoegde waarde heeft binnen het concept beschermd groepswonen. Wij kunnen concluderen dat de dagbestedingscoach de volgende toegevoegde waarden heeft binnen beschermd groepswonen:

De dagbestedingscoach inventariseert op gebied van dagbesteding en welzijn, begeleidt en coacht betrokken medewerkers, mantelzorgers en familie van de betreffende cliënten. Ook bewaken ze samen met de medewerkers de kwaliteit van de geboden dagbesteding op bepaalde levensgebieden. Dit doen ze met behulp van de vijf levensgebieden die in het cliëntendossier verwerkt zijn.

Het voornaamste doel is dat de cliënt op een goede en zinvolle manier de dag doorkomt. Er wordt een goed leefklimaat met voldoende aandacht voor de welzijnsaspecten gecreëerd. Ze krijgen een meer zinvolle dagbesteding. De dagbestedingscoach helpt de medewerkers te kijken naar het welbevinden en de kwaliteit van het leven van de cliënt.

Er wordt geconcludeerd dat de dagbestedingscoach veel kennis van het ziektebeeld van de cliënt heeft en veel kennis van de levensloop van de cliënt, waardoor de dagbestedingscoach de cliënt vraaggericht kan helpen. Ook kan de dagbestedingscoach deze kennis gebruiken bij het coachen van de woonbegeleiders. De dagbestedingscoaches zijn er ten slotte ook voor om de woonbegeleiders te coachen en steun te geven bij het uitvoeren van hun taken binnen beschermd groepswonen rondom de welzijnsvragen van de cliënt. Daarnaast kan de dagbestedingscoach hen tips en adviezen geven en kunnen de medewerkers een beroep op hun doen. De dagbestedingscoach kan de competenties van de medewerkers aanvullen. De dagbestedingscoach kan dan samen met de medewerkers holistisch naar de cliënt kijken. Het is belangrijk om respect voor elkaars zienswijze te tonen. Je werkt samen aan het welbevinden van de cliënt. Ze creëren samen een sfeer die in een gemiddeld huishouden ook naar voren komt. Door de dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen, zal de kwaliteit van de begeleiding omhoog gaan. Omdat er beter wordt geïnventariseerd en gecoördineerd.

De dagbestedingscoach heeft ook een toegevoegde waarde voor de familie en mantelzorgers van de cliënten van beschermd groepswonen. In eerste instantie keken de familie en mantelzorgers uit naar de functie dagbestedingscoach, omdat zij dachten zo meer in beeld te komen en meer werden betrokken bij het hele proces rondom de cliënt. In de praktijk blijkt dit ook zo te zijn. De familie en mantelzorgers zijn blij met de ondersteuning die ze krijgen. Ze ervaren het als fijn dat er vanuit de wensen en behoeftes van de cliënt wordt gekeken en dat er echt vraaggericht gewerkt wordt. Ook wordt er meer tijd voor de cliënt genomen. De communicatielijntussen de coach en de familie is kort en dit ervaren ze als prettig. Er is sprake van een nauw contact. De familie en mantelzorgers zouden de dagbestedingscoach niet meer kunnen missen.

Kortom, de belangrijkste toegevoegde waarde van de dagbestedingscoach is dat er een omslag in denken en benadering van zorg naar welzijn wordt gemaakt. De dagbestedingscoach is een specialist die coacht en het belang van de cliënt voor ogen houdt. Alle medewerkers zullen meer op een welzijnsgerichte manier werk verrichten. En de cliënt krijgt meer zorg die op zijn of haar behoeften en wensen aansluit. Er komt meer samenwerking tot stand op het gebied van welzijn, wonen en zorg. Er wordt meer zorg op maat gerealiseerd door de dagbestedingscoach.

6.2 De belangrijkste aandachtspunten voor de ontwikkelingen en implementatie van de functie dagbestedingscoach binnen het concept van beschermd groepswonen binnen de zorg- en welzijnsorganisatie Carint

In deze paragraaf worden de conclusies en aanbevelingen weergegeven wat betreft de ontwikkelingen en implementatie van de functie dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen van Carint. Als Carint de functie dagbestedingscoach gaat invoeren, dan bevelen we ze aan dat ze aan de volgende punten aandacht schenken:

Cultuur / ontwikkeling:

Een aandachtspunt voor het ontwikkelen en implementeren van de functie dagbestedingscoach is de cultuur. De organisatie moet uitdragen waarom ze de functie belangrijk vinden en waarom ze de functie introduceren. Daar moet de instelling dan ook achter staan. Een goede samenwerking daarbij is belangrijk. Er moet gekeken worden naar hoe de dagbestedingscoach geïntroduceerd moet worden en wat de beeldvorming van de functie is. Een aanbeveling is dat de functie dagbestedingscoach tegelijkertijd wordt geïmplementeerd met beschermd groepswonen. Het is in deze beginfase belangrijk dat er voldoende wordt geëvalueerd op de implementatie van de functie dagbestedingscoach. De functiebeschrijving kan het beste tot stand komen door middel van overleggen met personeel die al in de lijn van de dagbestedingscoach werken. Hun ervaringen kunnen worden meegenomen in de functiebeschrijving. Daarbij is het van belang om naar het verschil te zoeken tussen de activiteitenbegeleider en dagbestedingscoach. Het verschil moet duidelijk zijn voordat de functie dagbestedingscoach voldoende kan worden geïmplementeerd. Er moet een duidelijk plan van aanpak zijn om de functie goed te kunnen implementeren en te kunnen ontwikkelen. Er hoeft voor de implementatie van de dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen niets ingrijpends veranderd te worden binnen Carint.

Randvoorwaarden:

De randvoorwaarden moeten goed in het achterhoofd worden gehouden. Als die randvoorwaarden er zijn en goed worden uitgevoerd, kun je floreren. Als je het personeel mee krijgt, dan moet het lukken om de functie goed te kunnen implementeren.

Eisen:

De dagbestedingscoach heeft vakkennis op MBO+ niveau. Het kan prettig zijn als de dagbestedingscoach iemand is met een HBO niveau (bijvoorbeeld SPH) of al enige werkervaring heeft op het gebied van de taken van de functie. Het geeft ook meerwaarde als er enige ervaring met werken binnen het werkveld met ouderen, bij voorkeur op psychogeriatrisch gebied is. De dagbestedingscoach moet met de handen op de rug kunnen coachen en ze moeten kennis hebben van de doelgroep. Ze moeten de sociale kaart kennen en met weerstand om kunnen gaan. De dagbestedingscoach moet stevig in haar schoenen staan en niet over haar heen laten lopen. De dagbestedingscoach moet het leuk vinden om te pionieren, iets neer te zetten en te ontwikkelen. Het is belangrijk dat de dagbestedingscoach de ontwikkelingen op het vakgebied blijft volgen.

Functiebeschrijving:

De functiebeschrijving moet goed en duidelijk zijn. Dit biedt houvast en bescherming voor de dagbestedingscoach. Het is belangrijk dat er één werkwijze is uitgestippeld, zodat iedereen op dezelfde manier gaat werken. Een aanbeveling is dat de dagbestedingscoach in FWG 40 terecht komt. De dagbestedingscoach heeft namelijk competenties nodig op coördinatie- en coachinggebied en doet andere werkzaamheden dan een activiteitenbegeleider.

Scholing:

Dagbestedingscoaches moeten een cursus 'dagbestedingscoach' volgen van Cerein. Binnen Carint zijn de dagbestedingscoaches per april 2008 begonnen met het intern volgen van de cursus 'dagbestedingscoach'. Verdere aanbevelingen qua scholing zijn een cursus vraaggericht werken en coaching, een training communicatie en een training presenteren. Een ander aandachtspunt wat betreft scholing is dat men bij de start van groepswonen samen optrekt in de scholing van woonbegeleiders en dagbestedingscoaches. De functies trekken dan meteen met elkaar op en kunnen alvast aan elkaar wennen.

Werktijden:

Binnen Carint zal de dagbestedingscoach weinig uren werken per groep. De dagbestedingscoach heeft een fte van 0,19. Dit houdt in dat de dagbestedingscoach 6,84 uur per week voor drie woongroepen heeft te besteden. In verband met de weinige uren dat de dagbestedingscoach zal werken, zal er sprake zijn van een combinatiefunctie. De dagbestedingscoach werkt dan bijvoorbeeld binnen meerdere afdelingen en / of werkgebieden. Een aandachtspunt is dat er voldoende uren per woongroep worden ingeroosterd. Dit hangt af van het niveau van het team, teamsamenstelling en het niveau van de groep bewoners. Er moet rekening gehouden worden, voor welke groep cliënten de dagbestedingscoach staat. Er moet een bewakingsproces zijn voor hoeveel uren er voor de dagbestedingscoach staan. De dagbestedingscoach moet zijn uren zelf in kunnen delen en niet verbonden zijn aan vaste werktijden. Zij moet de uren zelf in kunnen plannen naar de behoeften van de cliënten en naar de vragen van de medewerkers. In verband met de beperkte uren moet de dagbestedingscoach goed zijn grenzen bewaken en echt bezig zijn met coachen, zodat alle cliënten voldoende welzijn krijgen. De dagbestedingscoach moet er voor waken dat zij niet voor andere taken wordt gebruikt dan waarvoor zij is. De dagbestedingscoach moet echter wel bereidheid laten zien om andere taken te doen.

Begeleiding:

Er moet iemand aangesteld worden om de dagbestedingscoach goed te kunnen begeleiden. De dagbestedingscoaches willen graag iemand hebben waar ze op terug kunnen koppelen en ondersteuning kunnen vinden. Een combinatie van de teamleider zorg en de teamleider welzijn en activering zou bijvoorbeeld een goed idee zijn. Het idee is dan dat zij ervoor zorgen dat het niveau en de kennis op peil blijven van de dagbestedingscoaches.

Vakgroep:

De dagbestedingscoach moet vakinhoudelijke voeding kunnen halen. De dagbestedingscoaches zouden een vakgroep kunnen samenstellen. Omdat de dagbestedingscoach een solistische functie heeft, moeten ze verbinding houden en de eigenheid van de functie kunnen vasthouden. Eén keer per maand zouden ze met de vakgroep een overleg kunnen plannen. Bij die vakgroep wisselen ze ervaringen uit en bespreken casuïstiek. Een aandachtspunt voor wat betreft de samenwerking en communicatie met andere medewerkers, kan bijvoorbeeld zijn het verplichten van werkoverleggen één keer in het kwartaal. Dan moet het hele team aanwezig zijn. De dagbestedingscoach moet kritisch zijn binnen deze overleggen.

Samenwerking met andere medewerkers:

Er moet aandacht worden besteed aan de nieuwe manier van werken van de dagbestedingscoach naar het personeel toe. Dagbestedingscoaches vinden het vooral in het begin lastig om het personeel ervan te overtuigen en te laten zien dat ze het werk ook op een andere manier kunnen doen. Het personeel dat te maken krijgt met de dagbestedingscoach moet om deze redenen worden betrokken bij het proces van implementeren en ontwikkelen van de functie dagbestedingscoach. Op die manier ontwikkelen ze mee. Het is nodig om het personeel op de hoogte te brengen van de taken en bezigheden van de dagbestedingscoach. Zo laat je zien als dagbestedingscoach waar je voor bent en wat je kunt betekenen. Hierdoor zal het personeel de dagbestedingscoach minder als een bedreiging zien en zal er minder weerstand heersen. Twee manieren om het personeel en cliënten op de hoogte te brengen van de komst van de dagbestedingscoach zijn; een melding te plaatsen in het instellingsblad en gespreksvoering met personeel. Er moet zoveel mogelijk bekendheid worden gegeven aan de nieuwe functie. Iedereen, het personeel en de cliënten, moeten er bij betrokken worden.

Profilering:

De dagbestedingscoaches zijn nog niet goed in beeld over heel Nederland en daarom is het belangrijk dat ze zich blijven profileren. Welzijn is altijd een onderdeel geweest die op de achtergrond stond, maar nu is het een trend om het welzijn op de voorgrond te zetten. Het welzijn kan als eerste worden geschrapd als er tekorten zijn en daarom is het belangrijk dat de dagbestedingscoach zich blijft profileren.

Hoofdstuk 7 Evaluatie, (beleids)aanbevelingen en suggesties voor verder onderzoek

In dit hoofdstuk wordt het onderzoek geëvalueerd en suggesties gegeven voor verder onderzoek.

7.1 Productevaluatie

In deze paragraaf zullen wij de waarde bepalen van de resultaten van het onderzoek in relatie tot de probleemstelling. We zullen de sterke kanten van het onderzoek benadrukken, maar ook zullen we de zwakke punten en beperkingen van het onderzoek naar voren brengen.

De onderzoeksvraag / probleemstelling luidde:

Wat is de toegevoegde waarde van de dagbestedingscoach binnen het concept van beschermd groepswonen binnen de zorg- en welzijnsorganisatie Carint en waar liggen de belangrijkste aandachtspunten voor de ontwikkelingen en implementatie van de functie binnen beschermd groepswonen van Carint?

Door middel van ons onderzoek hebben wij antwoord kunnen geven op de vragen die Carint had over het implementeren van de nieuwe functie dagbestedingscoach. Deze zijn verwerkt in de conclusie van het rapport. Wij zijn tevreden met dit resultaat. Wij denken dat het bruikbare informatie is wat uit het onderzoek is voortgekomen. Carint zal volgens ons veel met de aanbevelingen kunnen doen die wij hebben gegeven wat betreft de implementatie van de functie dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen.

Wij hebben ervoor gekozen om door middel van zowel landelijke interviews als interviews binnen Carint aan informatie te komen voor ons onderzoek. De informatie die we uit de interviews hebben gehaald, is bruikbaar en betrouwbaar. Wij denken dat de personen ons antwoorden hebben gegeven die berusten op de waarheid op de door ons gestelde vragen. Wij denken dat de antwoorden ongenueanceerd zijn.

De aandachtspunten die wij hebben gegeven voor de implementatie van de functie dagbestedingscoach kan volgens ons op een goede manier ingezet worden. Wij denken dat de functie dagbestedingscoach voldoende geïmplementeerd kan worden binnen beschermd groepswonen binnen Carint als men zich aan de randvoorwaarden houdt die in ons rapport beschreven staan. Wij hopen om deze redenen dat Carint wat doet met de aanbevelingen die wij hebben gegeven.

De aandachtspunten die in ons rapport weergegeven zijn, kunnen ook gebruikt worden voor het implementeren van de functie dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen in andere organisaties. De aandachtspunten zijn namelijk niet specifiek gericht op Carint. We hebben in het rapport beschreven wat de toegevoegde waarde van de functie dagbestedingscoach binnen het concept van beschermd groepswonen kan zijn. Deze bevindingen zijn gebaseerd op de gegeven antwoorden vanuit de interviews die als betrouwbaar kunnen worden gezien en ze zijn gebaseerd op feiten vanuit boeken en andere bronnen. De toegevoegde waarde van het onderzoek is dat Carint nu een goede start kan maken met het implementeren van de functie dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen. Ze beschikken over een goed draagvlak om de implementatie voldoende te kunnen uitvoeren. Het rapport is compleet, doordat alle aspecten rondom het onderwerp dagbestedingscoach worden behandeld.

Tijdens onze interviews hebben wij veel positieve en enthousiaste medewerking ervaren van de verschillende geïnterviewde personen. Iedereen werkte goed mee, probeerde zo volledig mogelijk antwoord te geven en ze waren ook allen benieuwd naar de resultaten van het onderzoek. We merkten dat de functie dagbestedingscoach bijna overal nog in de kinderschoenen staat. Geen enkele organisatie beschikte over een uitgewerkt plan voor de implementatie van de functie dagbestedingscoach. Hier hadden we wel op gehoopt, omdat we dit goed mee hadden kunnen nemen in ons onderzoek. We hadden hiermee het plan voor de implementatie van de functie dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen binnen Carint concreter uit kunnen werken. De functie dagbestedingscoach kwam niet expliciet voor binnen beschermd groepswonen. De functie dagbestedingscoach kwam met name voor binnen afdelingen van verpleeg- en verzorgingshuizen.

Hierdoor moesten we de bevindingen over beschermd groepswonen en de functie dagbestedingscoach samenvoegen. Wij denken zelf dat de dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen niet een hele andere invulling zal krijgen dan binnen een afdeling. Daarom hebben wij deze informatie wel optimaal gebruikt.

Een zwak punt bij ons onderzoek is geweest dat wij het moeilijk vonden om de belangrijkste bevindingen op een goede manier samen te voegen, zodat het een goed leesbaar rapport zou worden. Hier zijn we lang mee bezig geweest. Wij vinden ondanks dit punt dat er een mooi resultaat tot stand is gekomen.

Vorig jaar, april 2007, kregen wij op onze school, Christelijke Hogeschool Windesheim te Zwolle, een voorlichting over het afstudeerproject wat een onderdeel zou zijn van het afstuderen in het vierde jaar. Wij willen altijd alles snel goed voor elkaar en in orde hebben. Om deze redenen zijn wij allebei na deze voorlichting op zoek gegaan naar een afstudeermaatje. Wij dachten aan elkaar en besloten samen te gaan werken aan een afstudeeronderzoek. Wij kozen elkaar uit, omdat we tijdens andere projecten een goede samenwerking ervoeren met elkaar. Wij vinden dat we elkaar aanvullen en dezelfde werkwijze hebben. Allebei zijn we vanaf dat moment op zoek gegaan naar mogelijkheden om af te studeren. Wij hebben deze mogelijkheden op een rijtje gezet en organisaties gemaaild en gebeld met de vraag of ze geïnteresseerd waren. Wij hebben met een aantal organisaties om de tafel gezeten. Uiteindelijk hebben wij voor Carint gekozen, omdat daar een concreet duidelijk plan op tafel lag, wat ons tevens erg interesseerde. Voor het begin van de zomervakantie, was ons plan duidelijk en lag het voorstel bij school op tafel. Wij kregen toen ook al snel te horen dat de samenwerking met Carint door school was goed gekeurd. Wij moesten nog wel wat punten aanpassen in ons plan. In september 2007 zijn wij bezig gegaan met de punten die nog niet voldoende waren uitgewerkt in ons plan. Dit deden wij in ons werkplan, die voordat we van start gingen met het onderzoek, goed gekeurd moest worden. Dit gold ook voor ons draaiboek. Wij konden allebei niet wachten om te beginnen. Vanaf die tijd is alles goed verlopen en hebben we geen vertraging opgelopen. Wij zijn tevreden met het uiteindelijke product en kunnen er met een voldaan gevoel op terug kijken. Wij hebben voor het onderzoek veel theorie gelezen wat terug te vinden is in de literatuurlijst. Wij hebben in de eerste instantie met z'n tweeën een webanalyse gemaakt over de onderwerpen waar we literatuur over moesten hebben. Toen hebben we gekeken wat bruikbaar was en wat niet bruikbaar was. Allebei hebben we alles ingelezen en de belangrijkste punten eruit gehaald. Dit vonden we wel belangrijk, zodat we allebei over even veel dingen op de hoogte waren en we goed konden samenwerken. Daarom zijn we ook geen momenten tegen gekomen dat één van ons echt niet wist waar de ander het over had. Er was een goed evenwicht. Wij hebben evenveel gedaan en we hebben de literatuurstudie ook vaak samen gedaan.

7.2 (beleids) aanbevelingen en suggesties voor verder onderzoek

In deze paragraaf zouden wij aanbevelingen moeten doen over wat er is voortgekomen uit ons onderzoek. Hiermee bedoelen we de aandachtspunten voor het voldoende implementeren van de functie dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen binnen Carint en de toegevoegde waarde van deze functie. Voor deze punten wordt verwezen naar de conclusie van ons rapport. Wij zullen in deze paragraaf wel een korte suggestie en aanbevelingen geven voor eventueel verder onderzoek of over de functie dagbestedingscoach binnen beschermd groepswonen.

Ons onderzoek is begonnen met een vraagstelling en deze vraagstelling bevatte meerdere onderzoeksvragen. Via ons onderzoek hebben we daar antwoord op gekregen. Er is in ons onderzoek niets mis gegaan, waardoor het antwoord volledig geformuleerd is. Via ons onderzoek hebben we dus de uitgangsvraag wel beantwoord, maar het onderzoek heeft ook weer nieuwe vragen opgeroepen. Dit is niet omdat de resultaten strijdig zijn met bijvoorbeeld de literatuur, maar gewoon nieuwsgierigheid en resultaatgerichtheid. Wij doen suggesties voor een vervolgonderzoek. Wij zouden wel graag willen weten hoe het uiteindelijke implementatietraject is verlopen en of de dagbestedingscoach werkelijk een toegevoegde waarde heeft binnen beschermd groepswonen. Ook zijn we benieuwd of er misschien nieuwe aandachtspunten naar voren zijn gekomen, zodat men deze mee kan nemen in de toekomst. Dit onderzoek zou gedaan kunnen worden door bijvoorbeeld personeel van Carint of studenten.

Literatuurlijst

Boeken:

- Depla, M. en S. te Boekhorst, *Kleinschalig wonen voor mensen met dementie: doen of laten?*, Utrecht, Trimbos-instituut en het EMGO-VUmc, 2007
- Nouws, H., *Huiselijk en vertrouwd: handreiking voor de bouw en inrichting van woonvoorzieningen voor dementerenden*, Heerhugowaard, NIZW, 2001
- Stoelinga, B. en M. Talma, *Leren van veranderen, kleinschalige zorg voor mensen met dementie*, Utrecht, NIZW, 2004
- Voogt, T. en E. Dansen, *werken met demente ouderen*, Houten, Bohn Stafleu Van Loghum, 2001

Concepten:

- Carint, *functieprofiel medewerker welzijn en activering / dagbestedingscoach*, 2^e concept, 2007
- Cerein, *functiebeschrijving dagbestedingscoach*
- Noordink, D., *Verkenkende notitie: De dagbestedingscoach binnen Carint*, 2004
- Raad van bestuur Carint, *Carint bedrijfscode*, 10-08-2005
- Raad van bestuur Carint, *De visie op wonen, welzijn en zorg*, uitgegeven door Carint
- Raad van bestuur Carint (opdrachtgever), *Concept basisprogramma van eisen: beschermd groepswonen voor dementerenden*, september 2006
- Raad van bestuur Carint (opdrachtgever), *Conceptrapportage concretisering woonzorgvormen: beschermd / groepswonen dementerenden*, Carint, 2005
- Zwienenberg, J. (opdrachtgever), *Beschermd groepswonen: scholingsprogramma begeleidend en verzorgend personeel*, december 2006

Informatiebrochures:

- Carint, *Folder Aangenaam Carint, wie we zijn en wat we doen*
- Carint, *Folder beschermd en verzorgd wonen, nieuwe woonvormen*
- Thuiszorg Carint, *De cliëntenraad van Hengelo Zuid-Oost*

Internet:

- <http://www.carint.nl/Web/Site/default.aspx?m=nieuws&a=d&guid=3BF3CB75-6E83-422F-9805-1D5B3BB17A60>
- <http://www.carint.nl/web/site/default.aspx?m=over>
- <http://www.dementie.be/basisinfo/allcontent.asp?id=2>
- <http://www.wonenmetdementie.nl/home.do>
- http://www.zorgvisiearchief.nl/article_full.cfm?id=30906&start=1

Interviews:

- Brands, I. (dagbestedingscoach in een pilot binnen St. Elisabeth in Delden), *dagbestedingscoach binnen Carint*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Delden, 11-02-2008
- Coenraad Nederveen, K. (coördinator welzijn binnen het verpleeghuis Albert van Koningsbruggen) en J. Steentjes-Costermans (dagbestedingscoach), *dagbestedingscoach landelijk*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Utrecht, 15-01-2008
- Felius, M. (locatiemanager van zorgcentrum SIMNIA), *dagbestedingscoach landelijk*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Domburg, 18-01-2008
- Haan, N. de (projectleider beschermd groepswonen), *beschermd groepswonen*, door M. Bosman en M. Roeleveld, 03-12-2007, Hengelo
- Hoenen, R. (hoofd dagbesteding binnen de zorgcentra St. Odilia en St. Jansgeleen), *dagbestedingscoach landelijk*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Geleen, 22-01-2008
- Immink, M. (individueel welzijnsmedewerker), *dagbestedingscoach binnen Carint*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Hengelo, 21-02-2008
- Kleinsman, M. (dagbestedingscoach), *dagbestedingscoach binnen Carint*, door M. Bosman en M. Roeleveld, 13-03-2008, Hengelo
- Noordink, D. (zorgmanager welzijn & activering), *dagbestedingscoach binnen Carint*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Hengelo, 17-12-2007

- Schellekens, A. (dagbestedingscoach binnen verpleeghuis Elderhoeve), *dagbestedingscoach landelijk*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Arnhem, 17-03-2008
- Vermeulen, P. (manager wonen, zorg en welzijn van het verpleeghuis Jan Bonga), *dagbestedingscoach landelijk*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Amsterdam, 14-03-2008
- Vollenbroek, T. (individueel welzijnsmedewerker), *dagbestedingscoach binnen Carint*, door M. Bosman en M. Roeleveld, Hengelo, 15-02-2008

Nawoord

Het onderzoek was veel werk, maar zeer uitdagend om te doen. Iedereen was enthousiast en betrokken bij ons onderzoek. Om deze redenen hebben wij met veel plezier dit eindrapport tot stand kunnen brengen. Wij hopen dat u het onderzoeksrapport met veel plezier heeft gelezen en dat u er misschien wat aan heeft gehad voor uw organisatie of instelling.